

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE
SE ZAMĚŘENÍM NA VZTAHY SE SPOLEČNÝM TRHEM JIHU –
MERCOSUREM

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Ivo Petruš, Ph.D.

Autor práce: Renata Lexová

Studijní obor: Španělština pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: třetí

2009

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné databázi STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

České Budějovice, 22. dubna 2009

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. et Mgr. Ivovi Petřů Ph.D. za jeho vstřícnou spolupráci a velmi cenné připomínky při vedení mé bakalářské práce.

Rovněž bych ráda vyjádřila své poděkování soudní překladatelce paní Evě Ševčíkové za jazykovou korekturu mé bakalářské práce, paní Marii Kollarové za poskytnutí publikací z knihovny Evropského parlamentu a panu Timothée Sautter z DG Trade za poskytnutí aktuálních informací týkajících se vyjednávání o Asociační dohodě mezi EU a MERCOSUREM.

ANOTACE

Bakalářská práce Společná obchodní politika Evropské unie se zaměřením na vztahy se Společným trhem jihu – MERCOSUREM je rozdělena do 6 kapitol. Teoretické části jsou věnovány první tři kapitoly, které popisují fungování Světové obchodní organizace, společnou obchodní politiku ES a smluvní úpravu s vybranými zeměmi či integračními celky. Jádro práce tvoří charakteristika vzniku a vývoje integračního seskupení MERCOSUR, včetně popisu jeho institucionální struktury. Zvláštní důraz je kladen na analýzu vývoje obchodních vztahů mezi EU a MERCOSUREM a strukturu vzájemného obchodu. Součástí práce je resumé ve španělštině a trojjazyčný glosář.

ABSTRACT

Bachelor thesis Common Trade Policy of European Union with emphasis on relations with The Common Market of the South – MERCOSUR is split into six chapters. First three chapters consist of theoretical part that describe function of the World Trade Organization, Common Trade Policy of European Community and contract arrangement with chosen countries or integration arrangements. Center of this work is based on characteristic of origin and evolution of MERCOSUR including description of its institutional structure. Special emphasis is given on analysis of evolution of trade relations between European Union and MERCOSUR and common trade structure. A summary in Spanish and a trilingual glossary are included.

Obsah

ÚVOD.....	8
1. MEZINÁRODNÍ OBCHOD.....	10
1.1. Vznik GATT a WTO.....	10
1.2. Cíle a poslání WTO.....	11
1.3. Struktura dohod	12
1.4. Fungování WTO.....	12
1.5. Institucionální zajištění a princip rozhodování WTO.....	13
1.6. Členství Evropského společenství ve WTO.....	14
2. SPOLEČNÁ OBCHODNÍ POLITIKA EVROPSKÉHO SPOLEČENSTVÍ....	15
2.1. Společná obchodní politika – právní úprava.....	16
2.2. Cíle a nástroje společné obchodní politiky.....	16
2.2.1. Autonomní prostředky obchodní politiky.....	17
2.3. Volný pohyb zboží.....	18
2.4. Celní unie.....	19
2.5. Principy a zásady společné obchodní politiky ES vůči třetím zemím.....	20
2.6. Působnost národních států a činnost orgánů EU.....	21
3. SMLUVNÍ VZTAHY EU S VYBRANÝMI OBCHODNÍMI PARTNERY.....	23
3.1. Evropské sdružení volného obchodu.....	23
3.2. Evropský hospodářský prostor.....	24
3.3. Dohody o přidružení evropských zemí.....	25
3.4. Spolupráce ES se zeměmi ACP.....	25
3.5. Spolupráce ES s USA.....	27
3.6. Spolupráce ES se Švýcarskem.....	28
3.7. Spolupráce ES s Asií.....	28
3.8. Spolupráce ES se zeměmi Latinské Ameriky.....	30
3.9. Politická omezení obchodních styků vůči třetím zemím v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.....	32

4. VZNIK MERCOSURU.....	33
4.1. Ekonomická charakteristika členských států.....	34
4.1.1. Argentina.....	35
4.1.2. Brazílie.....	36
4.1.3. Paraguay.....	37
4.1.4. Uruguay.....	38
4.2. Charakteristika MERCOSURU.....	39
4.3. Institucionální struktura MERCOSURU.....	41
5. VZTAHY MERCOSURU S EVROPSKOU UNIÍ.....	43
5.1. Rámcová dohoda o meziregionální spolupráci EU – MERCOSUR.....	43
5.1.1. Politický dialog mezi EU a MERCOSUREM.....	44
5.1.2. Rozvojová spolupráce mezi EU a MERCOSUREM.....	44
5.1.3. Vzájemný obchod mezi EU a MERCOSUREM.....	45
5.2. Vyjednávání EU a MERCOSURU o Asociační dohodě.....	45
5.3. Vzájemná spolupráce – MERCOSUR Regional Strategy Paper 2007 – 2013.....	47
6. OBCHODNÍ VZTAHY MERCOSURU S EVROPSKOU UNIÍ.....	50
6.1. Teritoriální struktura vzájemného obchodu.....	52
6.2. Komoditní struktura vzájemného obchodu.....	54
ZÁVĚR.....	56
RÉSUMÉ.....	59
TROJAZYČNÝ GLOSÁŘ.....	63
LITERATURA.....	66
PŘÍLOHY.....	71

ÚVOD

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla věnovat obchodní politice Evropské unie (EU) se zaměřením na společné vztahy se Společným trhem jihu (MERCOSUREM). Toto téma jsem si vybrala, protože MERCOSUR je v současné době jedním z nejúspěšnějších integračních seskupení zemí Latinské Ameriky, s nímž se EU snaží již řadu let navázat a prohloubit své obchodní vztahy. Tato oblast se mi jeví z pohledu českého čtenáře jako nedostatečně zpracována, a proto jsem se rozhodla zaměřit svoji pozornost na průběh vyjednávání o Asociační dohodě mezi EU a MERCOSUREM a na vzájemné obchodní vztahy těchto dvou integračních celků.

MERCOSUR byl založen v roce 1991 čtyřmi státy, a to Argentinou, Brazílií, Paraguayí a Uruguayí a postupně se rozvinul v zónu volného obchodu a celní unii. Protokolem z Ouro Preto získal mezinárodněprávní subjektivitu a byla ustanovena jeho organizační struktura. Zpočátku velmi dynamický vývoj byl narušen finanční a měnovou krizí v roce 1998, která zpomalila jeho hospodářský vývoj. Počátky vztahů EU s MERCOSUREM se datují k roku 1992, kdy došlo k podpisu Dohody o vzájemné technické spolupráci, na níž navazovala Rámcová dohoda o meziregionální spolupráci v roce 1995. Tato dohoda měla být základem pro uzavření budoucí Asociační dohody EU – MERCOSUR, k jejímuž uzavření doposud nedošlo, ačkoli oba integrační celky počítaly s jejím uzavřením do roku 2001. Rámcová dohoda o meziregionální spolupráci z roku 1995 je tedy jediným právním dokumentem, který doposud upravuje vztahy mezi EU a MERCOSUREM.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je představit MERCOSUR, charakterizovat jeho strukturu a fungování, zhodnotit vývoj spolupráce a vzájemné vyjednávání o Asociační dohodě mezi EU a MERCOSUREM a analyzovat strukturu vzájemného obchodu, včetně postavení MERCOSURU mezi ostatními obchodními partnery EU.

V první kapitole nejprve teoreticky představím Světovou obchodní organizaci (WTO), její cíle, fungování, struktury dohod a postavení Evropského společenství (ES) ve WTO.

V rámci druhé kapitoly se budu věnovat společné obchodní politice ES, jejímu historickému vývoji, právnímu základu, cílům a autonomním nástrojům - tarifním

a netarifním překážkám obchodu. Stručně popíšu volný obchod zboží jako jeden z hlavních pilířů obchodu mezi členskými státy a celní unii jako základ pro obchod s třetími zeměmi.

Ve třetí kapitole představím smluvní úpravu ES s vybranými zeměmi nebo integračními seskupeními z hlediska významnosti podílu na jejich vzájemném obchodu.

Ve čtvrté kapitole se zaměřím na vznik, charakteristiku a vývoj MERCOSURU, včetně charakteristiky politických a ekonomických podmínek jednotlivých členských států. Pozornost budu věnovat také institucionální struktuře MERCOSURU a přistoupení Venezuely.

V páté kapitole budu analyzovat vývoj vztahů mezi oběma celky. Zaměřím se především na obchodní vztahy a popíšu průběh jednání, která si kladou za cíl prohloubit vzájemnou spolupráci a uzavřít Asociační dohodu EU – MERCOSUR. Také se zaměřím na vzájemnou spolupráci, která byla vytyčena v rámci Strategického plánu pro MERCOSUR 2007 – 2013 Evropskou komisí, a která podporuje MERCOSUR ve třech prioritních oblastech.

V poslední šesté kapitole zhodnotím obchodní vztahy mezi EU a MERCOSUREM z hlediska jeho podílu na celkovém obchodu obou celků. Porovnáám také komoditní a teritoriální strukturu jejich vzájemného obchodu.

V teoretické části společné obchodní politiky ES čerpám převážně z literárních zdrojů společně s internetovými zdroji EU a Ministerstva obchodu a průmyslu ČR. V praktické části čerpám společně se zdroji tištěných publikací i z velké části ze zdrojů internetových, a to zejména ze zdrojů evropských institucí a MERCOSURU, které poskytují nejaktuálnější informace. Z důvodu omezeného rozsahu bakalářské práce se budu věnovat pouze vybraným obchodním partnerům EU.

1. Mezinárodní obchod

Za základní etapu vývoje ekonomické obchodní spolupráce lze považovat deklaraci známou jako Atlantická charta, v níž se Spojené státy americké a Spojené království Velké Británie zavázaly k zajištění přístupu všech států a za stejných podmínek k obchodu a surovinám, zajištění hospodářského pokroku a sociální bezpečnosti a umožnění plavby po mořích bez překážek. Státy se prostřednictvím článku VII zavázaly, že odstraní všechny formy diskriminace v mezinárodním obchodě a že sníží cla a ostatní překážky obchodu.

1.1. Vznik GATT a WTO

Neméně důležitou roli v dějinách mezinárodní obchodní politiky sehrála Všeobecná dohoda o clech a obchodu (General Agreement on Tariffs and Trade - GATT) jako kapitola Všeobecné obchodní politiky Charty mezinárodní obchodní organizace. GATT vstoupila v platnost 1. ledna 1948 a zůstala prozatímně prováděna téměř 50 let. Z hlediska formálně právního byla mezinárodní smlouvou a nikoli mezinárodní organizací. Od počátku její existence sílil názor, že by GATT měla být přeměněna do nové instituce, jejíž členové by byli povinni přijmout všechny stávající dohody. Během jednání Uruguayského kola¹ se objevil návrh na založení nové mnohostranné obchodní organizace (Multilateral Trade Organization - MTO), kdy během dalších jednání došlo k přeměně názvu na Světová obchodní organizace (World Trade Organization - WTO).

WTO byla od počátku zamýšlena jako mezinárodní obchodní organizace, jejími členy jsou členské státy, a ne smluvní jako v případě GATT 1947². Další významný rozdíl představuje i rozsah činností, kdy GATT 1947 se zabývala pouze obchodem se zbožím zatímco WTO pokrývá i obchod se službami a právy duševního vlastnictví. Obchodní jednání WTO jsou složitá, protože návrhy opatření musí být schváleny všemi členskými státy, což může trvat i několik let. Uruguayské kolo, které vyústilo ve vznik WTO přijetím Dohody o zřízení Světové obchodní organizace, probíhalo osm let (od roku 1986 do roku 1994). Tato dohoda sjednotila postavení všech členů WTO, kdy všichni členové této

---

¹ Jednání Uruguayského kola (Uruguay Round) trvalo 8 let (1986 – 1994), kdy předmětem tohoto kola jednání byly tarifní a netarifní překážky obchodu – technické překážky, sanitární a fytosanitární opatření, antidumping, subvence a celní hodnocení, investiční opatření, textil, zemědělství, služby, duševní vlastnictví, řešení sporů, dohoda o založení WTO, vícestranné dohody o vládních zakázkách, civilním letectví.

² GATT 1947 – původní text Všeobecné dohody o clech a obchodu

dohody jsou vázány základní dohodou, mnohostrannými dohodami o obchodu zbožím, Ujednáním o pravidlech a řízení při řešení sporů a Mechanismem přezkoumávání obchodní politiky. Diferencovaný vztah jednotlivých členských států umožnila pouze u některých velmi specifických dohod, které stojí mimo mnohostranný obchodní systém a kdy se člen WTO může či nemusí stát smluvní stranou takovéto dohody.

1.2. Cíle a poslání WTO

WTO začala působit od 1. ledna 1995 a jako mezinárodní obchodní organizace se zabývá pravidly obchodu mezi státy. *„Její činnost se odvíjí od dohod, které podepsaly všechny členské státy organizace. Dohody jednak upravují činnost WTO, jednak jsou právním základem pravidel pro mezinárodní obchod. Tyto dohody vytvářejí pro státy (vlády) nepřekročitelné limity pro tvorbu jejich obchodní politiky.“*³

Cílem WTO je postupná liberalizace mezinárodního obchodu prostřednictvím odstraňování celních a netarifních překážek, zajištění transparentnosti a stability pravidel obchodu, posuzování obchodních sporů, monitorování obchodní politiky členských států, technická pomoc rozvojovým zemím a spolupráce s jinými organizacemi. Závazky, které vyplývají z dohod, mají dvojí právní povahu. Jde jednak o závazky trvalé, které jsou stejně závazné pro všechny smluvní strany. Tyto závazky představují práva a povinnosti, které vyplývají z GATT, a závazky plynoucí z Dohody WTO v rozsahu všech mnohostranných dohod. Vedle toho však existuje řada individuálních závazků, které na sebe každý člen přebírá v rámci mnohostranného obchodního systému a jejichž předmětem je uplatňovat snížená cla tak, jak byla sjednána v rámci mnohostranného obchodního systému.⁴

Mezi další cíle patří zvýšení životní úrovně v členských státech, dosažení plné zaměstnanosti, růst reálného důchodu a efektivní poptávky, celkové zvýšení výroby s optimálním využitím světových zdrojů a trvalý rozvoj.

---

³ Ing. Ludmila ŠTĚRBOVÁ, CSc., *Aktuální otázky vývoje světové obchodní organizace*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů 2001, str. 8.

⁴ JUDr. Pavel DVORÁK, *Základy mezinárodní obchodní politiky*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů 2001, str. 35 – 36.

1.3. Struktura dohod

Dohody WTO jsou právními texty a pokrývají dohody obchodu zbožím, službami a duševního vlastnictví. Dále je v nich obecně popsán princip postupné liberalizace obchodu, obsahují závazky jednotlivých zemí ke snížení cel a ostatních obchodních překážek, otevření trhu se službami a zajištění stanoveného standardu ochrany práv k duševnímu vlastnictví, předepisuje speciální zacházení pro rozvojové země a zavazuje vlády členských zemí k vytváření transparentní obchodní politiky.

Všeobecná dohoda o clech a obchodu, GATT 1994,⁵ je základní dohodou pro oblast obchodu zbožím. Všeobecná dohoda o obchodu službami (General Agreement on Trade in Services – GATS), pro oblast obchodu službami a Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights – TRIPS), je základní dohodou pro oblast práv k duševnímu vlastnictví. Kromě těchto dohod patří mezi dohody WTO také Dohoda o mechanismu prověrek obchodní politiky (Trade Policy Review Mechanism – TPRM) a vícestranné dohody o civilním letectví a vládních zakázkách (Agreement on Trade in Civil Aircraft, Agreement on Government Procurement). Zvláštní dohoda byla věnována Ujednání o řešení sporů (Dispute Settlement Understanding – DSU). Všechny tyto dohody tvoří základní principy, na nichž je WTO založena.

1.4. Fungování WTO

Mnohostranný obchodní systém je založen na pěti základních principech, které se vztahují na všechny dohody, které byly sjednány v rámci WTO. „Každý stát, který se stane členem Světové obchodní organizace, se stává i členem všech mnohostranných obchodních dohod a jsou tedy pro něj závazné.“⁶

Jedná se o principy:⁷

1. princip konsolidace cel – fixace určité úrovně tarifů, kdy zahraniční partneři musí mít možnost spolehnout se na dlouhodobou neměnnost obchodních překážek; každý členský

---

⁵ Text Dohody GATT byl od svého počátku v roce 1947 několikrát pozměněn. GATT 1994 je součástí dohod WTO, zahrnuje platné změny původních dohod a původní text GATT 1947 je jeho nedílnou součástí.

⁶ JUDr. Pavel DVORÁK, *Základy mezinárodní obchodní politiky*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů 2001, str. 31.

⁷ JUDr. Pavel DVORÁK, *Základy mezinárodní obchodní politiky*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů 2001, str. 36 – 51.

stát má povinnost notifikovat ve WTO změny obchodní politiky a změny obchodních praktik

2. princip liberalizace – postupné odstraňování celních a netarifních překážek mezinárodního obchodu

3. princip nediskriminace – členské státy nesmějí diskriminovat či zvýhodňovat některé ze svých obchodních partnerů, kdy se využívá doložky nejvyšších výhod⁸ pro vyloučení diskriminace z dovozních a vývozních operací a nesmějí rozlišovat mezi národními a zahraničními subjekty

4. princip multilaterality – podpora hospodářské soutěže, kdy pravidla mnohostranného obchodního systému směřují k zajištění otevřené a spravedlivé hospodářské soutěže

5. princip parity – povinnost zacházet stejně se zbožím dovezeným jako se zbožím domácím, a to od okamžiku, kdy zboží překročí hranice. Jedná se o tzv. zásadu národního zacházení.

1.5. Institucionální zajištění a princip rozhodování

Nejvyšším orgánem WTO je Konference ministrů, kterou tvoří zástupci všech členských států. Jako výkonný orgán WTO je oprávněna přijímat rozhodnutí v otázkách týkajících se mnohostranných obchodních dohod. Schází se minimálně jednou za dva roky. V období mezi zasedáními Konference ministrů zastává její funkci Generální rada, která se schází podle potřeby a je složená ze zástupců všech členů. Generální rada plní funkce vyplývající z Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů a z Mechanismu přezkoumávání obchodní politiky. Také vykonává kontrolu nad třemi specializovanými orgány WTO. Jsou jimi Rada pro obchod zbožím, Rada pro obchod službami a Rada pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví. Tyto rady dohlížejí na působení jednotlivých dohod či jejich skupin. Sekretariát WTO sídlí v Ženevě a celkem se na WTO podílí 153 členských států.⁹

Zásadou pro rozhodování orgánů je konsenzus, tedy jednomyslná shoda všech členů založená již v roce 1947. „*Výjimkou z této zásady je rozhodnutí volbou, a to v případě*

---

⁸ Z principu doložky nejvyšších výhod existují některé výjimky např. regionální ujednání o volném obchodu (preferenční dohody), jednostranné preference pro rozvojové země, bariéry vůči určitému zboží z určité země, které není obchodováno tzv. spravedlivě (antidumpingová cla, vyrovnávací opatření).

⁹ Počet členů k 23.7.2008.

interpretace mnohostranné dohody, přijetí výjimky z plnění závazku pro konkrétního člena, změny ustanovení dohody (změna má platnost pouze pro členy, kteří ji akceptují) nebo přijetí nového člena organizace.“¹⁰

1.6. Členství Evropského společenství ve WTO

Evropské společenství nebylo před rokem 1995 členem GATTu. Jejími členy byly pouze jednotlivé členské státy. V roce 1994 potvrdil Evropský soudní dvůr výlučnou pravomoc ES, která nahradila pravomoc členských států téměř v celé oblasti společné obchodní politiky. Dohoda o WTO zajistila členství nejen jednotlivým státům, ale i mezinárodním organizacím, což vedlo v členství ES ve WTO.¹¹

V rámci rozhodovacího procesu má ES jakožto člen WTO jeden hlas stejně tak jako jednotlivé členské státy. V oblastech nesporné výlučné pravomoci hlasuje jménem členských států ES a disponuje tolika hlasy, kolik je členských států. Pokud zároveň hlasuje ES a členské státy, mají dohromady jen tolik hlasů, kolik je členských států a hlas ES se nezapočítává. Většinou ovšem hlasují hlavně členské státy a nikoli ES. Zvláštní orgán tzv. Výbor pro otázky článku 133 Smlouvy ES je pověřen koordinací postojů členských států tak, aby jejich postoje byly konformní a aby vystupovaly stejně ve smyslu postoje ES jako celku.

---

¹⁰ Ing. Ludmila ŠTĚRBOVÁ, CSc., *Aktuální otázky vývoje Světové obchodní organizace*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů 2001, str. 8.

¹¹ ES je nyní členem tří mezinárodních organizací: FAO (Organizace pro výživu a zemědělství), EBRD (Evropská banka pro obnovu a rozvoj) a WTO – Společná obchodní politika Evropské unie – Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 2005 – Společná obchodní politika Evropské unie, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR 2005, dostupné z: http://www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf [cit. 17.12.2008].

2. Společná obchodní politika Evropského společenství

Pro poválečný ekonomický vývoj byl charakteristický značný protekcionismus, kdy se státy snažily chránit proti vnějším vlivům a uplatňovaly cla, daně i jiná administrativní opatření omezující vývoz či dovoz. Na pozvolný ústup od těchto opatření, která omezují obchod se zbožím a rozvoj hospodářské spolupráce, měly vliv především mezinárodní organizace.

Šestice evropských států¹² se podílela na vzniku tří nadstátních organizací, jejichž cíle byly převážně hospodářského charakteru. Podepsáním Pařížské smlouvy bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli¹³ (ESUO) v roce 1951 a o šest let později, v roce 1957 tzv. Římskými smlouvami Evropské hospodářské společenství (EHS) a Evropské společenství pro atomovou energii (EUROATOM). V rámci ESUO přenesly zakládající státy část svých svrchovaných práv na Společenství, které rozhodovalo o obchodu s ocelí a uhlím. Zpočátku fungovalo EHS jako celní unie. Na konci 60. let, před dovršením přechodného dvanáctiletého období, EHS vytvořilo tzv. společný trh. Cla byla postupně snižována a odbourávána, rušena byla i kvantitativní omezení obchodu a daňová diskriminace dováženého zboží byla zakázána. Docházelo k postupnému uvolňování pohybu zboží, ekonomicky činných osob, služeb a kapitálu.

Ve vztahu k nečlenským zemím byla vytvořena celní unie s jednotným celním tarifem. Postupně se vytvářela i jednotná dovozní a vývozní politika. V 80. letech sílila potřeba zavedení úplného volného pohybu zboží (kromě nezbytných výjimek), a to především ve fyzickém kontextu, tedy zrušením kontrol při přechodu státních hranic uvnitř Společenství. V roce 1986 byl přijat Jednotný evropský akt, který vytvořil jednotný vnitřní trh, prostor bez vnitřních hranic, v jehož rámci je zajištěn volný pohyb zboží, služeb, osob i kapitálu. EHS překročilo svou věcnou působnost a v roce 1993 bylo přejmenováno na Evropské společenství (ES). V současné době je ES jedním z hlavních představitelů světového obchodu a od ostatních mezivládních organizací se liší svým nadstátním charakterem.

---

¹² Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Spolková republika Německo

¹³ Platnost Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli skončila 23.7.2002 a výrobky, na které se vztahovala, se staly předmětem společné obchodní politiky podle článku 133 Smlouvy o založení Evropského společenství, Ministerstvo průmyslu a obchodu, [cit. 28.12.2008].

2.1. Společná obchodní politika – právní úprava

Obchodní politika byla koncipována jako původní společná politika Evropského hospodářského společenství - EHS a patří mezi původní společné politiky, které existují od počátku. Vzhledem ke svému charakteru náleží do výlučné pravomoci Společenství. Smlouva ES ji upravuje v hlavě IX, v člancích 131 – 134. Společná obchodní politika vychází z principů uvedených v článku 131 (110) Smlouvy ES. Jedná se o principy, které byly již dříve vytvořené v rámci GATT, a které Společenství přejalo. Obsah společné obchodní politiky po vytvoření celní unie je specifikován v článku 133 (113) Smlouvy. „*Tato politika se zakládá na jednotných zásadách především pro oblast celních sazeb, uzavírání celních a obchodních dohod, sjednocování liberalizačních opatření, vývozní politiku a obchodní ochranná opatření, jako jsou např. opatření pro případ dumpingu nebo subvencování.*“¹⁴

Společný obchod mezi členskými státy EU je založen na Jednotném vnitřním trhu a je upraven Smlouvou o ES, předpisy sekundárního práva a judikaturou Evropského soudního dvora. Z právního hlediska není obchod mezi členskými státy považován za mezinárodní obchod, protože se uskutečňuje na vnitřním trhu ES podle daných pravidel komunitárního práva. Základem vnitřního trhu jsou čtyři základní svobody, a to volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu. Volný pohyb zboží představuje základní princip obchodu mezi jednotlivými členskými státy.

Společná obchodní politika se zaměřuje tedy především na obchod s třetími zeměmi, tedy nečlenskými státy ES. Jejím základem je celní unie s jednotným celním tarifem.

2.2. Cíle a nástroje společné obchodní politiky¹⁵

Základním cílem společné obchodní politiky ES je kontrola kvantity dováženého zboží a maximalizace kvantity vyváženého zboží. Podmínky společné obchodní politiky jsou shodné pro všechny obchodníky podnikající na území států ES.

Pro realizaci společné obchodní politiky využívají ES dva nástroje:

1. dvoustranné a mnohostranné mezinárodní smlouvy jako smluvní nástroje¹⁶

---

¹⁴ Vladimír TÝČ, *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*, LINDE PRAHA, a.s., 4. aktualizované vydání, 2004, str. 244.

¹⁵ N. ROZEHNALOVÁ, V. TÝČ, *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*, Masarykova univerzita v Brně, 2006, str. 90 – 92.

2. autonomní nástroje – tarifní a netarifní překážky obchodu¹⁷

Jak smluvní, tak i autonomní nástroje mohou být používány samostatně nebo společně. Autonomní nástroje představují především obecný režim, zatímco mezinárodní smlouvy mohou obsahovat derogaci těchto pravidel a zavedení odlišného režimu s určitou konkrétní třetí zemí nebo skupinou zemí pro obchod s určitou komoditou v rámci mnohostranného systému. Cíl zajistit liberalizaci mezinárodního obchodu je předmětem všech typů smluv. Multilaterální systém je založen na doložce nejvyšších výhod (General System of Preferences - GSP) a národním zacházení, zatímco regionální a bilaterální systém je založen na preferenčním zacházení.

2.2.1. Autonomní prostředky obchodní politiky

Autonomní prostředky představují opatření jednotlivých vlád, která jsou vydávána jednostranně s cílem upravit nebo ovlivnit dovoz nebo vývoz daného zboží. Dělíme je na tarifní a netarifní prostředky.

Pod tarifní prostředky řadíme cla, vybraná za zboží při vývozu, dovozu nebo tranzitu zboží. Cla jsou označována za první prostředek překážek obchodování, nicméně v souladu s cíli GATT 1947 si je členské státy mohou ponechat jako nástroj ovlivňování jejich ekonomických či politických zájmů. V průběhu osmi kol mnohostranných obchodních jednání bylo dosaženo snížení průměrné tarifní sazby na průmyslové zboží ze 40 % na současné 4 % a byly zrušeny i jiné bariéry obchodu, jako kontroly, dovozní licence a kvóty.¹⁸ Výjimku tvoří zemědělské produkty a textil, u kterých je zaveden speciální režim. Mezinárodní obchodní politika dělí cla z hlediska účelu, z hlediska pohybu zboží a z hlediska způsobu vybírání.¹⁹ Důležitou úlohu při určování cla hraje také původ zboží.

Celní politika ES vůči třetím zemím je upravena dvěma předpisy, a to celním zákoníkem a společným celním sazebníkem. Celní zákoník ES upravuje určení původu zboží v souladu s dohodou WTO a společný celní sazebník je používán od roku 1967 a je založen na jednotném systému popisu zboží a jeho kódování, tzv. Kombinované

---

¹⁶ Dvoustranným a mnohostranným mezinárodním smlouvám je věnována 3. kapitola

¹⁷ Detailněji popsáno v kapitole 2.2.1.

¹⁸ Ing. Ludmila ŠTĚRBOVÁ, CSc., *Aktuální otázky vývoje světové obchodní organizace*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů 2001, str. 13.

¹⁹ JUDr. Pavel DVOŘÁK, *Základy mezinárodní obchodní politiky*, Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů 2001, str. 13 – 16.

nomenklatuře EU, která rozděluje zboží do 21 tříd a 97 kapitol.²⁰ Společný celní sazebník obsahuje dva druhy sazebníků:

1. smluvní – vychází z mezinárodních smluv ES s nečlenskými státy
2. autonomní – vychází z výsledků jednání v rámci GATT.

Se snižujícími se celními sazbami nabyly na významu netarifní překážky. Spočívají především v technických překážkách obchodu, jakými mohou být dovozní přírážka, dovozní depozitum, sledování vývozu nebo dovozu, množstevní omezení vývozu nebo dovozu, antidumpingové clo, vyrovnávací clo, minimální cena, ale i sanitární a fytosanitární opatření, která se používají zejména pro zemědělské a potravinářské výrobky. Netarifní překážky obchodu jsou významným prostředkem k omezování přístupu zahraničního dovozu na vlastní trhy a jsou nejvíce využívány především vyspělými státy světa.

2.3. Volný pohyb zboží

Volný pohyb zboží představuje jeden z hlavních pilířů společného trhu a základní princip obchodu mezi členskými státy. „Zbožím se rozumí výrobky (produkty), včetně surovin a zemědělských produktů, které mají hodnotu vyjádřitelnou v penězích a mohou být předmětem obchodní transakce.“²¹ Do volného pohybu zboží patří nejen zboží vyprodukované v rámci Evropské unie, ale i zboží, které bylo dovezené z třetích zemí a prošlo úplnou dovozní procedurou, včetně zaplacení cla. Základní zásadou pro volný pohyb zboží mezi členskými státy je neomezování takového obchodu překážkami nebo jinými opatřeními ze strany zúčastněných států, kromě povolených výjimek. Obchod mezi nimi se řídí výhradně komunitárním právem.

Tarifní překážky, tedy cla a obdobné dávky, byly odstraněny mezi členy ES (původní EHS) v roce 1969 v rámci dokončení společného trhu. Obdobné dávky představovaly poplatek vybíraný za překročení zboží přes intrakomunitární hranici. Zákaz cel a dávek se stejným účinkem mezi členskými státy je absolutní, platný pro všechny bez výjimek. Při přechodu zboží přes hranice je možné vybírat poplatek pouze jako úhradu za poskytnuté služby. Komunitární celní právo se tedy týká pouze obchodu s třetími zeměmi a jako vnější

---

²⁰ N. ROZEHNALOVÁ, V. TÝČ, *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*, Masarykova univerzita v Brně, 2006, str. 94 – 95.

²¹ Rozhodnutí ESD ve věci Komise v. Itálie (7/68).

aspekt celní unie byl přijat jednotný celní sazebník. Rovněž je zakázána daňová diskriminace zboží, pocházejícího z jiného členského státu, protože by představovala omezení dovozu. Daňová diskriminace je nepřístupná bez jakýchkoli výjimek. Zakázány jsou také netarifní překážky, především kvantitativní omezení pohybu zboží, v praxi nazývané dovozní kvóty. Členské státy se zavazují, že nepřijmou jakákoli jiná opatření, která by mohla mít za následek znevýhodnění dováženého zboží na úkor zboží z jiného členského státu. Přesnou definici kvantitativních překážek ve smlouvě nenajdeme. Poskytla ji judikatura Evropského soudního dvora, která za ně považuje jakékoli opatření, které vede k úplnému nebo částečnému omezení vývozu, dovozu nebo průvozu zboží.

Mezi další překážky, které mohou bránit volnému pohybu zboží, jsou opatření s rovnocenným účinkem clům, jako dávky uložené na základě toho, že zboží přechází přes státní hranice. Obchod mezi členskými státy nesmí být narušen, výjimkou může být pouze dovoz, vývoz nebo tranzit zboží, který by mohl být v rozporu s veřejnou mravností, veřejným pořádkem, veřejnou bezpečností, ochranou zdraví, života lidí a zvířat, ochranou rostlin, ochranou národních kulturních statků a ochranou průmyslového a obchodního vlastnictví. Tyto výjimky jsou upraveny článkem 30 Smlouvy ES. Článek dodává, že tato omezení nesmějí sloužit jako prostředky, které by diskriminovaly nebo omezovaly obchod mezi členskými státy.

V rámci ES je velmi přísně regulováno poskytování státních podpor tuzemským výrobcům, které by mohly nepřímo omezovat dovoz zboží z jiných členských států. Totéž se týká i státních monopolů komerční povahy s cílem vyloučit jakoukoli diskriminaci mezi příslušníky členských států, pokud jde o podmínky nákupu nebo odbytu zboží.

2.4. Celní unie

Celní unie má dva základní aspekty, vnitřní a vnější. Vnitřní aspekt znamená odstranění překážek pro pohyb zboží a služeb mezi členskými státy. Vnější aspekt pak zaujímá jednotnou celní politiku vůči třetím státům, aby obchodní vztahy všech členských států podléhaly jednotnému režimu vůči třetím státům.

Z teritoriálního hlediska se území celní unie ES nekryje s územím členských států. Některé části území členských států jsou z celní unie vyloučeny (např. Grónsko, Farské ostrovy, francouzské zámořské departementy, španělská území v Africe), naopak do celní

unie spadá i nečlenský stát Turecko, Monako, San Marino. Celní unie zahrnuje i prostory teritoriálních vod, vnitřních mořských vod a vzdušného prostoru členských států. Státy ESVO²² nejsou členy celní unie.

2.5. Principy a zásady společné obchodní politiky ES vůči třetím zemím

Společná obchodní politika vymezuje podle článku 133 odst. 1 Smlouvy ES principy jednotlivých zásad, na nichž spočívá.

1. Celní sazby – nutnost existence jednotného celního tarifu, který jsou povinny použít všechny členské státy, pokud neexistuje zvláštní úprava, buď ve formě celních preferencí (mezinárodních smluv, které ES uzavřelo s třetími státy nebo s mezinárodními organizacemi) nebo ve formě zvláštních druhů cel (jednostranná komunitární opatření).
2. Celní a obchodní dohody – celní dohody mají přechodnou povahu a obchodní dohody upravují podmínky obchodu mezi ES a třetími zeměmi v určité oblasti (např. komoditní vymezení, množstevní či hodnotové kvóty). Tyto dohody sjednává výhradně ES, i když je obchod uskutečňován mezi třetím státem a jen některými členy ES.
3. Sjednocování liberalizačních opatření – jedná se o netarifní opatření, tedy především kvantitativní omezení dovozu do zemí ES. Jak vyplývá z Dohody WTO, veškerá netarifní opatření mají být postupně odbourávána a jejich použití je přípustné pouze jako obchodní ochranná opatření (tzv. dozorová opatření a opatření k ochraně trhu).
4. Vývozní politika – jedná se o skutečnou politiku, která má pozitivní aspekt v tom, že podporuje vývozy ze zemí ES úvěry, subvencemi, daňovými úlevami a jako negativní aspekt obchodu omezuje vývoz ze zemí ES určitých komodit, omezuje vývoz do určitých destinací nebo uděluje embarga. Podpory vývozu jsou mezi členskými státy harmonizovány směrnicemi podle článku 132 Smlouvy ES a přímé podpory jsou udělovány ve formě subvencí a úvěrů. Nepřímé podpory jsou poskytovány formou daňových a obdobných úlev.

---

²² Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko.

5. Obchodní ochranná opatření – ochrana proti nekalým obchodním praktikám třetích zemí nebo jejich obchodníků např. subvencemi vývozu do ES, dumpingem, porušováním práv k duševnímu vlastnictví, nebo pokud by mohlo docházet k vážnému porušení zájmů ES, a to i bez použití nekalých obchodních praktik.

Vedle principů společné obchodní politiky ES využívá Společenství i dvě základní zásady společného obchodu. Jejich existence vychází z výlučného postavení Společenství a z požadavku Dohody GATT, článku XXIV. Jedná se o zásady:²³

1. Zásada jednotnosti – tato zásada představuje jednotná pravidla pro vnější obchod Společenství a vyplývá z požadavku Dohody GATT. Podmínkou pro plné fungování celní unie je fakt, že vnější obchodní vztahy všech členských států podléhají jednotnému režimu.
2. Zásada asimilace – upravuje režim zboží, které bylo dovezené na území ES ze třetího státu. Článek 23 a 24 Smlouvy ES zakládá volný intrakomunitární pohyb takového zboží za předpokladu, že bylo při dovozu do ES procleno a bylo uhrazeno clo. Pro takovéto zboží pak platí pravidla volného pohybu zboží v rámci celní unie ES.

2.6. Působnost národních států a činnost orgánů Evropské Unie²⁴

Celní unie ale i jednotný vnitřní trh vyžadují společnou a jednotnou úpravu všech členských států vůči ostatnímu světu. Proto je společná obchodní politika považována za oblast, která svou podstatou plně přešla z působnosti členských států do výlučné pravomoci ES. Členské státy nejsou oprávněny samostatně vystupovat a nemohou si ponechat vlastní pravomoci, protože by tuto politiku mohly narušovat nebo přímo znemožňovat. Členské státy mohou uzavírat mezinárodní smlouvy jen v případě, že je ES k takovému úkolu výslovně zplnomocní.

Rozhodujícím orgánem pro provádění společné obchodní politiky je Rada EU. Ta rozhoduje na základě návrhů, které jí předloží Evropská komise. Komise má monopol na předkládání návrhů k provádění této politiky, vede jednání a podílí se na sjednávání

---

²³ N. ROZEHNALOVÁ, V. TÝČ, *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*, Masarykova univerzita v Brně, 2006, str. 62 - 63.

²⁴ N. ROZEHNALOVÁ, V. TÝČ, *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*, Masarykova univerzita v Brně, 2006, str. 65 – 75.

mezinárodních dohod. Výbor pro otázky článku 133, jako Zvláštní výbor ustanovený Radou, napomáhá Komisi konzultacemi při sjednávání dohod. Komisi dále napomáhá dvanáct výborů pro obchodní otázky při výkonu prováděcích pravomocí. Funkce Evropského parlamentu je limitována na získání souhlasného stanoviska u dohod přesahujících rámec společné obchodní politiky a u asociačních a kooperačních dohod. Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou. Výjimkou při hlasování jsou zavádění konečných antidumpingových a vyrovnávacích opatření, pro která je postačující prostá většina.

Do výlučné pravomoci ES spadá sjednávání Dohody o zřízení WTO a Všeobecné dohody o clech a obchodu, GATT.

Narušení principu výlučné pravomoci Společenství se týká Všeobecné dohody o obchodu službami, GATS. Do výlučné pravomoci ES patří pouze služby poskytované bez mezistátního přemístování poskytovatele a zároveň příjemce služby. Pokud ovšem poskytovatel nabízí službu v jiném státě prostřednictvím filiálky, pobočky nebo svého zástupce, nejde o výlučnou pravomoc ES.

Zvláštní úprava platí i pro Dohodu TRIPS. Do výlučné pravomoci ES patří pouze opatření prováděná na státních hranicích, jejichž prostřednictvím jsou zohledňována práva k duševnímu vlastnictví při pohybu zboží nebo služeb. Jedná se především o zabavování padělaného či pirátského zboží. Všechny ostatní oblasti TRIPS jsou předmětem harmonizace práva, a proto nejde o výlučnou pravomoc ES a spadají pod národní úpravu každého členského státu.

Smlouva z Nice přinesla podstatnou změnu článku 133 a stanoví, že si členské státy mohou zachovat existující a uzavírat nové dohody s nečlenskými státy nebo mezinárodními organizacemi, jsou-li tyto dohody v souladu s právem ES a s příslušnými mezinárodními smlouvami. Může sjednávat dvě kategorie dohod:

1. dohody, které věcně nespádají do výlučné pravomoci ES dané článkem 133 odst.1.
2. dohody, které upravují specifické otázky a jejichž sjednání a uzavření ES příslušnému členskému státu povolilo.

3. Smluvní vztahy EU s vybranými obchodními partnery

Obchodní vztahy ES k jednotlivým nečlenským zemím jsou značně rozdílné. S některými zeměmi udržuje Společenství vztahy jak na bázi obchodní, tak i politické a uzavírá s nimi buď dohody mnohostranné (multilaterální) nebo dvoustranné (bilaterální). Bilaterální dohoda jako mezistátní dohoda upravuje velký počet preferenčních dohod i meziregionálních iniciativ.

Velké skupině méně rozvinutých zemí poskytuje ES rozvojovou pomoc v rámci hospodářské spolupráce a poskytuje jim zvýhodněný obchodní režim prostřednictvím Všeobecného systému preferencí - GSP, který vychází z principů mnohostranného obchodního systému WTO. V ES (původní EHS) je využíván od roku 1971 a upravuje vztahy s rozvojovými zeměmi, se kterými nemá ES uzavřenou žádnou dohodu. Jeho hlavním cílem je zjednodušit a harmonizovat přístup rozvojových zemí na trh ES. Systém rozděluje výrobky do čtyř tříd, podle nichž je stanovena preferenční sazba.²⁵ Produkty jsou buď osvobozeny od cel, anebo jsou na ně uvalena snížená cla. Z hlediska rozdělení výrobků dopadá především na průmyslové výrobky. Omezeny ze všeobecného systému preferencí jsou komodity textilu, oceli a především zemědělství. GSP je vyhlášován na desetileté období (2006-2015). Nejméně rozvinutým zemím je poskytován bezcelní a bezkvótový přístup na trh EU v rámci iniciativy Everything But Arms (EBA).²⁶

3.1. Evropské sdružení volného obchodu

Evropské sdružení volného obchodu (ESVO) vzniklo v roce 1960 podepsáním zakládající smlouvy ve Stockholmu. Jejím cílem bylo vytvořit hospodářskou integraci, založenou na volném obchodu mezi členskými státy. Členy této mezivládní organizace byly většinou západoevropské země, které nebyly zpočátku součástí Evropského hospodářského prostoru (EHP). Hospodářské vztahy s ES jsou založeny na dohodách o volném obchodu mezi EU a jednotlivými členy ESVO. ESVO představuje oblast volného obchodu a na rozdíl od EU není celní unií, neuplatňuje společnou obchodní politiku

---

²⁵ Výrobky se dělí na velmi senzitivní, senzitivní, semi-senzitivní a nesenzitivní a 40 % dovozu do ES pochází právě z rozvojových zemí - N. ROZEHNALOVÁ, V. TÝČ, *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*, Masarykova univerzita v Brně, 2006, str. 101 – 103.

²⁶ Iniciativa EBA poskytuje nejméně rozvinutým zemím a výrobkům vyrobeným z těchto zemí bezcelní přístup na trh ES. Tento přístup ovšem vylučuje zbraně a munice, či zboží podobného vojenského charakteru. Dočasné výjimky jsou uplatňovány i na některé zemědělské výrobky (banány, rýže, třtinový cukr).

vůči třetím zemím, ale každá členská země uplatňuje svou vlastní. Během druhé poloviny 60. let byla mezi členy odbourána cla a kvantitativní opatření.

Nová Úmluva z Vaduzu, která byla podepsána v roce 2001, rozšiřuje působnost ESVO na nové oblasti, jimiž jsou pohyb osob, služeb, investice, státní zakázky a ochrana duševního vlastnictví. Vůdčím členem této organizace byla Velká Británie. Spolu s ní pak Dánsko, Portugalsko, Rakousko, Finsko a Švédsko postupně vstupovaly do EHS a staly se členy EU. V současné době jsou členy pouze čtyři státy, a to Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

3.2. Evropský hospodářský prostor

Důležité obchodní vztahy udržuje ES se členy EHP. Toto sdružení bylo vytvořeno Dohodou o Evropském hospodářském prostoru mezi členy ES a státy ESVO. Dohoda byla podepsána v Oporto dne 2. května 1992 a ratifikovaly ji všechny členské státy EU a ESVO kromě Švýcarska, které účast v EHP odmítlo na základě výsledků referenda. Dohoda o EHP vstoupila v platnost 1. ledna 1994. Dohoda stanoví, že každý nový člen EU musí požádat o členství v EHP, zatímco nový člen ESVO má právo vlastní volby.

V současné době se na dohodě o EHP podílí 27 členských států EU a z členských států ESVO Norsko, Island a Lichtenštejnsko. Tyto země ESVO jsou zapojeny do jednotného vnitřního trhu ES prostřednictvím komunitárního práva a sekundárních aktů, které tyto země dobrovolně přijaly. Speciální dohody pro státy ESVO byly uzavřeny pro oblast zemědělství, rybolovu, energetiky a dopravy. EHP nevystupuje navenek jako celní unie, ale představuje pouze zónu volného obchodu, která nepoužívá společný celní tarif ani společnou obchodní politiku.

Dohoda o EHP má šest částí, které zahrnují volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Dále upravují ochranu hospodářské soutěže, vzájemnou spolupráci mimo oblast vnitřního trhu a institucionální ustanovení. Úprava jednotlivých částí dohod je velmi často podobná úpravě ES.

Dohoda mezi jednotlivými stranami zaujímá v obchodní části preferenční režim oblasti volného obchodu. Dovozní a vývozní cla a poplatky s rovnocenným účinkem na průmyslové výrobky jsou zrušeny, stejně tak množstevní omezení dovozu a vývozu mezi smluvními stranami.

3.3. Dohody o přidružení evropských zemí

Evropské státy, u nichž přichází v úvahu budoucí členství v ES, jsou z hlediska obchodních vztahů důležitými partnery pro Společenství. ES s nimi uzavírá dohody o přidružení na základě článku 310 Smlouvy ES. Tyto dohody upravují vzájemná práva a povinnosti, společné postupy a zvláštní řízení.

Dohodu o přidružení uzavřelo v minulosti se Společenstvím Řecko a všechny členské země, které vstoupily do ES v roce 2004 a 2007. Od roku 2001²⁷ existuje tato dohoda mezi ES, Makedonií a Chorvatskem a od roku 1963 existuje i zvláštní dohoda o přidružení s Tureckem. K 1. červenci 1996 byla vytvořena mezi ES a Tureckem celní unie, s výjimkou oblasti zemědělství, uhlí a oceli. Tyto dohody však nezavazují ES k pozdějšímu přijetí kandidátských zemí za člena ES. Smyslem dohody je, aby přidružený stát postupně začleňoval komunitární právo do svého národního práva a mohl se tak lépe a snadněji začlenit do jednotného vnitřního trhu ES.

Z hlediska obchodních vztahů dohody stanoví období, zpravidla deseti let, během něhož postupně dochází k oboustranné liberalizaci obchodu mezi ES a přidruženým státem. Cla jsou pozvolně snižována a kvantitativní omezení odbourávána. Cílem přechodného období je zcela odbourat cla a kvantitativní omezení obchodu a připravit tak nové členské země na začlenění do mechanismu vnitřního trhu ES.

3.4. Spolupráce ES se zeměmi ACP

Země skupiny zemí ACP²⁸ označují rozvojové země Afriky, Karibské oblasti a Pacifiku. Skupinu tvoří 79 signatářských zemí,²⁹ z čehož 55 jsou členy WTO a 41 patří k nejméně vyspělým zemím světa.³⁰ Zahrnuje všechny nezávislé státy Tichomoří,³¹ všechny státy v Karibské oblasti³² a země Afriky.³³ Jedná se většinou o bývalé kolonie

---

²⁷ Dohoda s Makedonií byla podepsána 9. dubna 2001, v platnost vstoupila 1. dubna 2004; s Chorvatskem byla podepsána 29. října 2001, v platnost vstoupila 1. února 2005.

²⁸ The African, Caribbean and Pacific Group of States.

²⁹ Aktuální seznam zemí ACP je dostupný na webových stránkách sekretariátu ACP [citováno 1.3.2009]. Dostupný z: http://www.acp.int/en/acp_states.htm.

³⁰ Společná obchodní politika Evropské unie, Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 2005, str. 14, dostupné z: http://www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf [citováno 2.3.2009].

³¹ Včetně 2 zemí, které omezily svoji suverenitu s Novým Zélandem – Cookovy ostrovy a Niue.

³² Kromě Kuby, která dohodu nepodepsala.

³³ Pět severoafrických států zůstává mimo dohodu ACP, spolupráce mezi nimi a ES probíhá na základě spolupráce s oblastí Středomoří.

dnešních členů ES a vzhledem k rozsáhlé dekolonizaci těchto zemí vznikla potřeba upravit obchodní vztahy mezi nimi a členskými státy ES.

První dohoda, která byla podepsána mezi státy ES a africkými zeměmi v roce 1963, byla úmluva z Yaoundé. Tehdy se kooperace zaměřila výlučně na země se zvláštními vztahy k členským státům ES, zejména se jednalo o bývalé belgické, francouzské, italské a nizozemské kolonie. Následovala úmluva z Yaoundé II z roku 1969, která měla pomoci francouzsky mluvícím zemím Afriky finanční podporou k výstavbě infrastruktury po získání nezávislosti. Po vstupu Velké Británie do EHS nastala potřeba upravit vztahy k zemím Commonwealthu, a proto byly podepsány celkem čtyři nové dohody z Lomé.³⁴

Úmluvy z Lomé upravují obchodní systém mezi členy ACP a ES, určují celní preference a uvolnění kvót pro suroviny, průmyslové a řemeslné výrobky. Téměř všechny výrobky ze zemí ACP mají volný přístup na trhu ES, a to bez celního zatížení nebo kvantitativních restrikcí. Naopak státy ACP nejsou povinny udělovat podobné výhody na výrobky pocházející z EU. Úmluva z Lomé IV navíc rozšířila celní preference v plném rozsahu i na zemědělské výrobky, což vyústilo až ve spor s USA a obvinění ES z diskriminace vůči ostatním zemím.³⁵

Úmluva z Lomé IV byla uzavřena na dobu určitou, a proto byla v červnu 2000 nahrazena Dohodou z Cotonou. Dohoda vstoupila v platnost 1. dubna 2003 a byla uzavřena na období 20 let. Dohoda z Cotonou zajišťuje především ekonomickou a obchodní spolupráci a uzavírá nová obchodní opatření, která budou kompatibilní s WTO. Tato dohoda vychází z předpokladu, že ES bude postupně uzavírat dohody o partnerství s jednotlivými členy ACP s cílem rozvinout nové zóny volného obchodu s jednotlivými oblastmi ACP. Bylo stanoveno osmileté přípravné období, během něhož mají být dohodnuty nové úpravy, slučitelné s pravidly WTO a důraz má být kladen na vytváření regionálních integračních seskupení.

---

³⁴ Lomé I (1975 – 43 členských zemí), Lomé II (1979 – 54 zemí), Lomé III (1984 – 66 zemí) a Lomé IV (1989; revize v roce 1995 – 70 zemí), N. ROZEHNALOVÁ, V. TÝČ, *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*, Masarykova univerzita v Brně, 2006, str. 163.

³⁵ Orgán pro řešení sporů WTO shledal preferenční režim ES (zemědělské zboží bylo dováženo bezcelně nebo s minimálními sazby dovozních cel) pro určité státy ACP za diskriminační a USA bylo oprávněno k odvetným akcím např. uvalení plného cla na dovoz některých výrobků z ES. Spor byl urovnán v roce 2001 se změnou systému rozvojové pomoci zemím ACP.

3.5. Spolupráce ES s USA³⁶

Spojené státy americké představují pro ES nejvýznamnějšího obchodního partnera³⁷ a jejich partnerství je založeno na nezávazných dokumentech spíše politického než obchodního charakteru. Těmito dokumenty jsou Nová transatlantická agenda z roku 1995 a Společný akční plán. Mezi cíle Společného akčního plánu ES a USA patří: podpora míru a stability, demokracie a rozvoje na celém světě, spojení sil k nalezení odpovědi za globální výzvy, rozvoj světového obchodu a vytváření užších hospodářských vazeb. V roce 1998 byl přijat dokument Transatlantického ekonomického partnerství a Akční plán.

V rámci Transatlantické agendy se projednávala i možnost vzniku Transatlantické zóny volného obchodu, které však našla své odpůrce mezi členskými státy ES, které trvají na nutnosti mnohostranné spolupráce v rámci WTO. Hlavní překážkou zavedení jsou především cla, kvóty a liberalizace některých odvětví, jako jsou např. zemědělství či audiovize.

Obě strany usilují o posilování mnohostranného obchodního systému a shodují se na odbourávání zbývajících překážek s cílem výrazně liberalizovat obchod přes Atlantik. V roce 2007 dosáhl export zboží ze zemí ES do USA částky 260 bilionů eur a import zboží z USA dosáhl 180 bilionů eur.

USA nevyužívají ze strany ES žádného zvláštního režimu a vzájemné vztahy se tak z hlediska obchodního i právního upravují podle práva WTO.

V roce 1994 vznikla Severoamerická dohoda o volném obchodu (North American Free Trade Agreement – NAFTA) jako regionální obchodní dohoda spojující Kanadu, Spojené státy americké a Mexiko. NAFTA je pouze zóna volného obchodu, bez celní unie v oblasti vnějšího obchodu a bez jakéhokoli nadnárodního rámce, který by upravoval dohody o volném obchodu. Nevytváří vnitřní orgány, které by koordinovaly politické či sociální záležitosti a v tomto ohledu se také liší od ostatních integračních seskupení. Sekretariát složený ze tří sekcí se nachází v Ottawě, Mexiku City a Washingtonu D.C. Obchodní vztahy EU a zemí NAFTA jsou velmi intenzivní a rozvinuté, ačkoli mezi nimi neexistují žádné formální institucionální vazby.

---

³⁶ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/usa/index_en.htm [cit. 8.2.2009].

³⁷ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/usa/index_en.htm [cit. 8.2.2009].

3.6. Spolupráce ES se Švýcarskem³⁸

Švýcarsko je v současné době čtvrtým největším obchodním partnerem ES.³⁹ Vztahy mezi ES a Švýcarskem jsou upraveny Dohodou o volném obchodu z roku 1972. Tato dohoda se vztahuje pouze na průmyslové výrobky a na jejím základě byla postupně odbourávána cla.

Jelikož je Švýcarsko důležitým obchodním partnerem pro ES, došlo k uzavření několika bilaterálních smluv o spolupráci ve dvou vlnách. V roce 1999 byl přijat soubor sedmi sektorových smluv, týkajících se volného pohybu osob, letecké a pozemní dopravy, vědecké a technologické spolupráce, obchodu se zemědělskými výrobky a vzájemného posuzování shody veřejných zakázek.⁴⁰

V roce 2004 bylo mezi ES a Švýcarskem podepsáno devět sektorových smluv, které se týkají spolupráce v oblasti volného pohybu osob pro deset nových členských států EU, volného pohybu přeshraničních pracovníků, zapojení Švýcarska do azylové politiky dle Dublinské konvence, dohody o transformovaných zemědělských produktech, zapojení Švýcarska do evropského statistického systému, ochrany životního prostředí a spolupráce Švýcarska s Evropskou agenturou pro životní prostředí, zapojení Švýcarska do unijního programu MEDIA, o odborné výchově, o důchodech a zamezení dvojího zdanění úředníků EU v důchodu a o službách.

3.7. Spolupráce ES s Asií

Spolupráce ES s Asií je z hlediska budoucího vývoje pro Evropu jedním z klíčových regionů. Jedním z hlavních nástrojů obchodní spolupráce mezi členskými státy ES a asijskými státy je Setkání Asie – Evropa (Asia-Europe Meeting - ASEM), které funguje od roku 1996. ASEM představuje neformální proces dialogu a spolupráce mezi členskými státy ES a Komisí společně s Čínou, Japonskem, Korejskou republikou a státy Sdružení

---

³⁸ Portál europa.eu dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/switzerland/index_en.htm [cit. 9.2.2009].

³⁹ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/switzerland/index_en.htm [cit. 9.2.2009].

⁴⁰ Sektorové dohody vstoupily v platnost v roce 2002.

národů jihovýchodní Asie (Association of South East Asian Nations - ASEAN).⁴¹ Setkání ASEM se koná jednou za rok na ministerské úrovni.

První dialog ASEM se konal v březnu 1996 v Bangkoku, během něhož byly nastaveny podmínky a pravidla partnerství mezi Asií a Evropou. Zároveň byly vymezeny tři základní pilíře vzájemné spolupráce, a to spolupráce v oblasti politické, ekonomické a kulturní. Spolupráce ASEM a EU je považována za důležitou součást pro navazování obchodních vztahů mezi ES a některými asijskými zeměmi.

S dalšími asijskými zeměmi udržuje ES vztahy prostřednictvím Kooperací dohody s členskými státy ASEAN⁴² z roku 1980. V roce 2004 se ES společně s ASEAN dohodly na vytvoření Transregionální obchodní iniciativy, jejímž cílem je zajistit rozšíření obchodu a zvýšení investic. Předmětem Transregionální iniciativy je zejména sjednocení technických překážek obchodu, fytosanitárních a veterinárních opatření, práv k duševnímu vlastnictví a podpora obchodu a investic.

Ve vztahu k Číně vypracovala Evropská komise komplexní strategii, která zahrnuje také obchodní politiku a zahájila s ní jednání o Dohodě o partnerství a spolupráci v lednu 2007. Čína je dnes druhým nejdůležitějším obchodním partnerem ES, hned po USA a zároveň největší importér do členských zemí ES.⁴³ V roce 2007 vyvezlo ES do Číny zboží v celkové hodnotě 71,6 bilionů eur.⁴⁴ V témže roce zboží dovezené z Číny do zemí ES dosahovalo výše 230,8 bilionů eur a obchod mezi nimi vzrostl v témže roce o 17 %.⁴⁵ ES také velmi intenzivně podporovalo vstup Číny do WTO, pro kterou znamenal vstup do WTO v prosinci 2001 důležitý integrační krok.

S Japonskem byl uzavřen Akční plán, který zahrnuje cíle pro zesílení hospodářského a obchodního partnerství mezi ES a Japonskem. Japonsko představuje pro ES pátý největší exportní trh, hned po USA, Švýcarsku, Rusku a Číně. Nicméně i Evropa představuje

---

⁴¹ Členy ASEAN jsou: Indonésie, Thajsko, Filipíny, Singapur, Malajsie, Brunei, Vietnam, Myanmar, Laos a Kambodža.

⁴² V roce 1980 byla členem ASEAN Indonésie, Malajsie, Filipíny, Singapur a Thajsko; v roce 1984 přistoupila Brunei; v roce 1997 Vietnam; v roce 2000 Laos a Kambodža. Členem ASEAN je i Myanmar, ale ES nesouhlasí s rozšířením dohody pro tuto zemi, dokud nebudou plně uznávána lidská práva.

⁴³ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/china/index_en.htm [cit. 12.2.2009].

⁴⁴ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/china/index_en.htm [cit. 12.2.2009].

⁴⁵ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/china/index_en.htm [cit. 12.2.2009].

pro Japonsko významný trh a po USA, Číně a Rusku je Japonsko čtvrtým největším importérem do zemí ES.⁴⁶

3.8. Spolupráce ES se zeměmi Latinské Ameriky

Se zeměmi Latinské Ameriky se ES snaží navázat obchodní vztahy a vyjednávat dohody o volném obchodu prostřednictvím uzavírání bilaterálních a regionálních dohod nebo přímo prostřednictvím asociační dohody.⁴⁷ Všechny tyto dohody mají podobný obsah a jsou založeny na zásadě nejvýhodnějšího národního zacházení.

Mexiko je tradičně jedním z nejdůležitějších obchodních partnerů ES ze zemí Latinské Ameriky, se kterým se ES podařilo navázat úzké vztahy, a to prostřednictvím Dohody o hospodářském partnerství, politické koordinaci a spolupráci, která vstoupila v platnost v říjnu 2000.⁴⁸ Vznikla tak oblast volného obchodu zbožím, jejíž liberalizační proces byl rychlejší pro ES než pro Mexiko. Pro průmyslové výrobky byla zrušena veškerá dovozní cla.⁴⁹ Celní kvóty platí pro ty zemědělské výrobky a výrobky z ryb, které nebyly zahrnuty do Dohody.⁵⁰ Vzhledem k snadnějšímu přístupu na trh, vyplývajícího z postupného odstraňování dovozních cel, se výrazně zlepšila obchodní spolupráce mezi ES a Mexikem.⁵¹

V listopadu 2002 byla po dvou letech jednání uzavřena Asociační dohoda s Chile. Dohoda je postavena na třech základních pilířích, a to pilíři politickém, obchodním a vzájemné spolupráce. Z hlediska obchodního pilíře se podařilo zajistit volný obchod pro zboží, služby a veřejné zakázky. Dohoda pamatuje i na ustanovení týkající se investic,

---

⁴⁶ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/japan/index_en.htm [cit. 14.2.2009].

⁴⁷ ES uzavírá asociační dohody se třemi typy zemí: první skupinu tvoří méně vyspělé evropské státy, které měly zájem na členství v ES (Řecko, Turecko, Malta, Kypr); druhou skupinu tvoří státy střední a východní Evropy, které vstoupily do EU v roce 2004; třetí skupinu tvoří rozvojové země Afriky, Asie a Latinské Ameriky, kterým ES usnadňuje přístup na svůj trh. Zdroj: Právo Evropské unie, *Sagit*.

⁴⁸ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/mexico/index_en.htm [cit. 15.2.2009].

⁴⁹ V ES byla cla zrušena k 1. lednu 2003, v Mexiku k 1. lednu 2007.

⁵⁰ Cla pro zemědělské výrobky a pro výrobky z ryb zahrnuté do Dohody byla v rámci ES u většiny výrobků zrušena v roce 2008, v Mexiku by měla být zrušena během roku 2010.

⁵¹ Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/mexico/index_en.htm [cit. 15.2.2009].

celnictví, usnadňování obchodu, hospodářské soutěže či mechanismu řešení sporů. Ustanovení, která se týkají obchodu, jsou prováděna od února 2003.⁵²

Se zeměmi Andského společenství (Comunidad Andina de Naciones - CAN)⁵³ a se zeměmi Střední Ameriky (Mercado Común Centroamericano - MCCA)⁵⁴ jsou vzájemné obchodní vztahy upravené Rámcovými dohodami o spolupráci z roku 1993 a oba regiony využívají výhod Všeobecného systému preferencí ES. Na konci roku 2003 byly s oběma regiony podepsány Dohody o politickém dialogu a spolupráci, které zahrnují i budoucí ujednání dohod o volném obchodu.

Mezi další integrační seskupení patří i Latinsko-americké integrační seskupení (Asociación Latinoamericana de Integración – ALADI),⁵⁵ které vzniklo v roce 1980 Dohodou z Montevidea. Do vzniku MERCOSURU bylo nejvýznamnějším a dominujícím sdružením na území Latinské Ameriky.⁵⁶ Jeho hlavním cílem je podporovat rozvoj volného obchodu mezi členskými státy.

Vedle těchto smluv probíhá od roku 1984 politický a hospodářský dialog mezi ES a latinskoamerickými zeměmi, zaměřený na ministerská setkání zemí ES a Latinské Ameriky, s cílem podpořit proces demokratizace, ale i politický a ekonomický růst. Pro vedení těchto dialogů byly ustanoveny dvě kooperační skupiny, tzv. Skupina z Ria a Skupina ze San José. Členy Skupiny z Ria jsou všechny jihoamerické země včetně Mexika a ministerská setkání se konají každý rok.

Vztahy ES se Společným trhem Jihu (MERCOSUR) budou probrány v samostatné části této bakalářské práce.

---

⁵² Portál europa.eu. dostupný z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/countries/chile/index_en.htm [cit. 16.2.2009].

⁵³ Comunidad Andina de Naciones (CAN) - Bolívie, Kolumbie, Ekvádor, Peru; Venezuela z CAN vystoupila v roce 2006.

⁵⁴ Mercado Común Centroamericano (MCCA) - Kostarika, Salvador, Guatemala, Honduras, Nikaragua a Panama.

⁵⁵ Členy sdružení je: Argentina, Bolívie, Brazílie, Ekvádor, Chile, Kolumbie, Mexiko, Paraguay, Peru, Uruguay a Venezuela.

⁵⁶ Lipková E. a kol.: *Svetové hospodárstvo*, Bratislava, Sprint vfra 2000, str. 77.

3.9. Politická omezení obchodních styků vůči třetím zemím v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU⁵⁷

S uplatňováním obchodní politiky mohou být spojeny politické sankce v podobě omezení obchodních styků jako nástroj společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Mezi důvody uplatňování těchto sankcí mohou patřit závažná porušování lidských práv, porušování mezinárodního či komunitárního práva nebo demokratických principů. Cílem těchto opatření je posílit bezpečnost EU, ale i mezinárodní bezpečnost.

Nejčastěji využívanou formou omezení obchodu je udělení embarga na vývoz určitého zboží jako například zbraně, obchodní sankce na vývoz technologií, finanční sankce nebo opatření, která omezují pohyb osob k příslušnému státu prostřednictvím udělování víz. Omezován může být i vývoz tzv. zboží dvojího určení, které, přestože nemá vojenský charakter, může být využito pro vojenské účely. Dalšími opatřeními mohou být diplomatické sankce, neumožnění kulturních nebo sportovních akcí či omezení nebo úplné pozastavení leteckého provozu s daným státem. Obecným právním základem sankcí je článek 301 Smlouvy ES, omezení pohybu kapitálu - finanční sankce, jsou upraveny článkem 60 Smlouvy ES. V některých případech se jedná i o implementaci rezolucí Rady bezpečnosti OSN.

---

⁵⁷ N. ROZEHNALOVÁ, V. TÝČ, *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*, Masarykova univerzita v Brně, 2006, str. 171 - 174.

4. Vznik MERCOSURU

Integrace v zemích Latinské Ameriky má téměř stejně dlouhou historii jako integrace v zemích západní Evropy nicméně až do devadesátých let byly pokusy o vytvoření funkčního mezinárodního seskupení neúspěšné. Až na počátku 90. let začaly vznikat fungující integrační celky, pro které byly podnětem vzniku politické snahy následovány ekonomickými. Vedle dalších integračních uskupení Latinské Ameriky vznikl i Společný trh Jihu (Mercado Común del Sur – MERCOSUR), který je považován za nejintenzivnější mezinárodní integraci hned po Evropské unii.⁵⁸

MERCOSUR vznikl podepsáním smlouvy z Asunciónu dne 26. března 1991 a jeho zakládajícími členy jsou Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay. Podepsání smlouvy z Asunciónu předcházelo mnoho let diplomatického vyjednávání mezi bývalými rivaly Argentinou a Brazílií. Obě země spolu soupeřily o vliv nad jihoamerickým kontinentem již od 18. století až do 70. let 20. století.⁵⁹ Na konci 70. let se změnou politických systémů dochází k navázání vzájemné spolupráce v oblasti hospodářství, ale i jaderné technologie a obě země zahajují bilaterální jednání o možné spolupráci. V roce 1986 podepsaly Program pro integraci a hospodářskou spolupráci (Pact ABEIP – Argentine-Brazil Economic Integration Pact), který velmi pomohl k navázání vzájemné spolupráce mezi Argentinou a Brazílií.

V roce 1990 podepsala Argentina a Brazílie Dohodu z Buenos Aires (Buenos Aires Act), ve které se zavázaly vytvořit společný trh do konce roku 1994. Jelikož Argentina i Brazílie koncipovaly svoji integraci jako otevřenou vůči ostatním zemím Latinské Ameriky, připojila se k nim také Uruguay, která udržovala významné obchodní styky především s Argentinou a po pádu diktatury generála Stroessnera v roce 1989 se připojila i Paraguay. Tyto čtyři země podepsaly dohodu z Asunciónu, která se tak stala zakládajícím dokumentem MERCOSURU. Uruguay a Paraguay stály mimo integrační proces až do podepsání Dohody z Buenos Aires, a proto se na vytváření MERCOSURU podílely minimálně.

Zájem Brazílie na integračním seskupení lze vidět ve snaze posílit pozici Jižní Ameriky především v hospodářské oblasti, ale také v obavě, aby se Latinská Amerika

---

⁵⁸ Kaltenthaler – Mora 2002, str. 81, Malamud 2004 podle Víta BENEŠE, Zdeňka DUBSKÉHO, *Mercosur na cestě od rivality k regionální integraci*, Vysoká škola ekonomická v Praze, 2006, str. 7.

⁵⁹ Nejedná se o vliv nad územím, ale spíše o vliv hospodářský.

nedostala mimo zájem vyspělého světa a investorů po pádu komunismu ve střední a východní Evropě a vzniku nových integračních seskupení, což by nejvíce ohrozilo samotnou Brazílii. Pro Argentinu to byly především ekonomické motivy a bezpečnostně-politické důvody. Uvědomovala si své slábnoucí postavení vůči Brazílii, a proto usilovala o vytvoření uskupení, které by ji pomohlo sdílet s Brazílií vedoucí postavení v zemích Latinské Ameriky.

4.1. Ekonomická charakteristika členských států

Členské státy MERCOSURU zauímají téměř 2/3 území Jižní Ameriky a reprezentují zájmy 244 milionů obyvatel. Vzhledem k tomu, že každá z členských zemí prošla dlouhým obdobím kolonizace, vlastním ekonomickým a politickým vývojem, mají rozdílné zásoby nerostných bohatství, ale i odlišné podmínky pro zemědělskou výrobu, je vyspělost každé země velmi rozdílná. Rozhodující pro rozvoj regionu jsou ekonomiky Argentiny a Brazílie.⁶⁰ Geografický, ale i hospodářský charakter regionu reflektuje vzájemný obchod MERCOSURU s Evropskou unií.

Tržní hospodářství v zemích Latinské Ameriky se začalo rozvíjet v 80. letech minulého století. Do této doby byly latinskoamerické země přiřazovány k zemím s nestabilní politickou situací, které byly ovládány vojenskými režimy. Státy vykazovaly silnou ekonomickou nerovnováhu a některé byly na pokraji platební neschopnosti. Se změnou politického systému se změnil i hospodářský systém a koncem 80. let se začaly realizovat hospodářské reformy s cílem snížit výdaje státu na ekonomiku, privatizovat státní podniky a liberalizovat zahraniční obchod. V polovině 80. let došlo ke snížení celních sazeb z 50 % na 20 % a došlo ke snížení inflace.⁶¹ Výrazně také stoupl příliv přímých zahraničních investic.

V druhé polovině 90. let byla Latinská Amerika nejdynamičtěji se rozvíjejícím regionem ve světovém hospodářství, a to především díky přílivu zahraničního kapitálu a nízkým úrokovým sazbám. Růst ovšem výrazně narušila finanční a měnová krize v jihovýchodní Asii, finanční krize v Rusku, ale i pokles cen nerostných surovin. Mezinárodní měnový fond a USA poskytly státům Latinské Ameriky v druhé polovině 90.

---

⁶⁰ Lipková E. a kol.: *Svetové hospodářstvo*, Bratislava, Sprint vřra 2000, str. 46.

⁶¹ Lipková E. a kol.: *Svetové hospodářstvo*, Bratislava, Sprint vřra 2000, str. 46.

let miliardové úvěry na překonání hospodářské krize. Státy výrazně snížily výdaje ze státních rozpočtů a měny některých států byly devalvovány. S devalvací brazilského reálu sílila obava z úniku zahraničního kapitálu a z uplatňování protekcionistických opatření, která by měla negativní důsledek zejména na hlavní obchodní partnery Brazílie, tedy Argentinu, Paraguay a Uruguay. Po dvou letech (1998 – 1999) poklesu hospodářského růstu způsobeného asijskou krizí, zaznamenávají země Latinské Ameriky pozvolný růst ekonomiky. Nejrychleji se s důsledky hospodářské krize vyrovnala Brazílie, naopak největší obtíže v překonávání krize zaznamenala Argentina, která skončila v roce 2002 kolapsem ekonomiky.

4.1.1. Argentina

Argentina je federativní republika, kterou tvoří 23 provincií a samosprávná oblast Buenos Aires. Hned po Brazílii je druhou nejvýznamnější ekonomikou MERCOSURU, ale i celé Jižní Ameriky. Zaujímá rozlohu 2,78 mil. km² a čítá 39,9 mil. obyvatel.⁶²

Argentina patří mezi průmyslově-agrární státy. Je obilnářskou velmocí a jedním z předních světových producentů hovězího masa, vlny, pšenice, cukrové třtiny, kukuřice a vína. Zemědělský sektor se podílí na tvorbě HDP 6 % a zaměstnává kolem 10 % ekonomicky aktivního obyvatelstva.⁶³ Z průmyslu dominuje především zpracování ropy, petrochemický průmysl, strojírenský průmysl, hutnický průmysl, kožedělný a obuvnický průmysl. Země má také bohaté zásoby nerostných surovin, především ropy, zemního plynu a železných rud. Průmysl se podílí na tvorbě HDP 31 % a zaměstnává 34 % ekonomicky aktivního obyvatelstva.⁶⁴

Argentina prodělala bouřlivou politickou minulost pod vládou autoritativních vlád, které byly nahrazeny až v roce 1983 vládou demokratickou. Po nástupu prezidenta Menema v roce 1989 začala vláda podnikat řadu hospodářských reforem. Rostl příliv zahraničního kapitálu, který směřoval hlavně do odvětví jako je těžba ropy a zemního plynu, automobilového průmyslu, chemického průmyslu a do rozvoje služeb, hlavně telekomunikačních a finančních. Mezi nejvýznamnější investory patřily firmy z USA, Španělska, Francie, Itálie, Velké Británie, Holandska a Německa. Pozitivní hospodářský

---

⁶² Počet obyvatel v roce 2008, United Nations.

⁶³ Lipková L. a kol.: *Svetové hospodárstvo*, Bratislava, Sprint vfra 2000, str. 59.

⁶⁴ Lipková L. a kol.: *Svetové hospodárstvo*, Bratislava, Sprint vfra 2000, str. 59.

růst mezi lety 1990 až 1999 narušila hospodářská krize klíčových obchodních partnerů Argentiny, která skončila v roce 2002 kolapsem ekonomiky. Mezinárodní měnový fond poskytl zemi mnohomiliardové půjčky na oživení ekonomiky, která se začala pozvolna zlepšovat, ačkoli její ekonomická výkonnost zůstává na nižší úrovni než dříve.

Země je členem WTO a mezi nejdůležitější obchodní partnery patří členské země MERCOSURU, EU, NAFTA a od roku 2005 výrazně roste vývoz a dovoz se zeměmi ASEANU společně s Čínou, Japonskem a Koreou. Významným a stabilním obchodním partnerem jsou i země CAN.

4.1.2. Brazílie

Brazilská federativní republika je největší země Latinské Ameriky a zároveň její nejsilnější ekonomikou.⁶⁵ Tvoří ji 26 států a federální distrikt hlavního města Brasilia. Na území o rozloze 8,51 mil. km² žije 194 mil. obyvatel.⁶⁶ Pro zemi je typický vysoký podíl obyvatelstva v předproduktivním věku a vysoká je i míra urbanizace, kdy ve městech žije přes 70 % obyvatelstva.

Stejně jako Argentina patří i Brazílie mezi průmyslově-agrární země. Světově proslulá je brazilská káva, ale v zemědělství vyniká i pěstováním cukrové třtiny, kakaa, manioku, pomerančů a významný je i chov skotu, prasat a koní. Brazílie má obrovské zásoby nerostného bohatství, zejména železné rudy, cínu, bauxitu, zlata a stříbra. Z průmyslových odvětví převládá strojírenský průmysl (zejména výroba automobilů a letadel), hutnictví, potravinářský průmysl a elektrotechnika.

V průběhu 30. a 40. let 20. století uskutečnila brazilská vláda významné strukturální změny v ekonomice v podobě zvýšení podílu státu, a to především o oblasti průmyslu a ve službách. To vedlo k zásadnímu odlivu zahraničního kapitálu až do 80. let 20. století. Pro toto období protekcionismu byly charakteristické státní zásahy do ekonomiky, které bránily vzniku volné konkurence, vznikaly státem řízené monopoly a soukromý sektor byl výrazně regulován. V 90. letech, s nástupem demokratického systému, se začala snižovat úloha státu a docházelo k reformě ekonomiky. Soukromému kapitálu byl umožněn přístup na trh a zahraniční obchod byl liberalizován. Přímé celní sazby byly sníženy z 50 %

---

⁶⁵ Mercosur Regional Strategy Paper 2007 – 2013, str. 9.

⁶⁶ Počet obyvatel v roce 2008, United Nations.

v roce 1990 na 14 % v roce 1994.⁶⁷ USA a Mezinárodní měnový fond (MMF) trvaly na privatizaci velkých státních podniků. Zásadní změnu v hospodářské politice přinesl až v roce 1994 proces modernizace nazvaný Plán real, který posílil vývoj brazilské ekonomiky. Jedním z hlavních cílů Plánu real byla i stabilizace měny, která měla kladný vliv na finanční sektor a dostupnosti úvěrů pro podnikání. V roce 1999 postihla Brazílii, stejně jako ostatní latinskoamerické země, krize asijských trhů. Důsledkem krize došlo k znehodnocení brazilského reálu, propadu brazilské burzy a odlivu zahraničních investorů. V celosvětovém měřítku poklesly ceny surovin a Brazílie se opět zmítala v krizi. MMF poskytl Brazílii úvěr na překonání krize, který byl podmíněn přijetím nezbytných reforem. V důsledku přijetí nezbytných opatření se brazilský reál začal pozvolna zhodnocovat.

Brazílie je členem WTO a mezi její největší obchodní partnery patří země integračního seskupení NAFTY, EU, výrazně narůstá spolupráce se zeměmi ASEAN společně s Čínou, Japonskem a Koreou. Stabilní je i obchod se zeměmi CAN a MERCOSUR.

4.1.3. Paraguay

Území Paraguaye zaujímá rozlohu o 406 tis. km² a má 6,2 mil. obyvatel.⁶⁸ Z hospodářského hlediska patří mezi méně rozvinuté státy Jižní Ameriky.

Strukturou svého hospodářství se řadí mezi tradiční agrární země a zaměřuje se zejména na pěstování pšenice, cukrově třtiny, manioku a kukuřice. Z živočišné výroby je dominantní chov dobytka, a to především skotu, prasat a ovcí. V průmyslových odvětvích dominuje průmysl dřevozpracující, textilní a potravinářský. Mezi důležitými složkami exportních příjmů dominuje i elektrická energie, kterou Paraguay vyrábí převážně ve vodních elektrárnách a vyváží do Brazílie.

Hlavními obchodními partnery pro Paraguay jsou Argentina a Brazílie, a proto hospodářská situace těchto dvou zemí měla zásadní vliv na růst ekonomiky Paraguaye. V polovině 80. let 20. století došlo k poklesu hospodářského růstu, který byl umocněn přímými zásahy státu do ekonomiky, navíc Stroessnerův diktátorský režim podporoval růst monopolu v tradičních hospodářských odvětvích. Změnu přinesl až pád autoritativního

---

⁶⁷ Lipková L. a kol.: *Svetové hospodářství*, Bratislava, Sprint vřra 2000, str. 52.

⁶⁸ Počet obyvatel v roce 2008, United Nations.

režimu v roce 1989. Prováděné ekonomické reformy a vstup Paraguaye do MERCOSURU radikálně změnilo hospodářský vývoj země, příliv zahraničních investic a vytváření konkurenceschopného prostředí.

Paraguay patří mezi zakládající členy WTO a nejdůležitějšími obchodními partnery i nadále zůstávají členské státy MERCOSURU. Dalším významným partnerem je EU, ASEAN společně se Čínou, Japonskem a Koreou, jejichž vzájemný obchod, především dovozní spolupráce v posledních letech, výrazně narůstá. Paraguay udržuje i stabilní obchod se zeměmi integračního seskupení NAFTA a CAN.

4.1.4. Uruguay

Demokratická republika je nejmenší z členských států MERCOSURU, ale zároveň jedním z nejvyspělejších států Jižní Ameriky.⁶⁹ Leží v ústí řeky La Plata, jejíž přístav slouží jako distribuční kanál vzájemného obchodu mezi americkým a evropským trhem. Rozloha státu je 176 tis. km² a počet obyvatel dosahuje 3,4 mil. obyvatel.⁷⁰

Uruguay je tradiční agrární ekonomikou s výrazným podílem živočišné výroby. Důležitý je chov skotu, ovcí a rybolov. Z rostlinné výroby převládá pšenice, rýže a ječmen. Uruguay nedisponuje zásobami nerostných surovin, proto je závislá na dovozu ropy i ostatních surovin. Nejvíce rozvinut je průmysl kožedělný, textilní a potravinářský a výrazný je i sektor služeb, především služby bankovníctví, telekomunikace a cestovní ruch.

Typickým znakem uruguayské ekonomiky byla všudypřítomná regulace ze strany státu. Uruguay uplatňovala silný protekcionistický režim, zaváděla ochranné bariéry, dohlížela na vstup firem na trh a ponechala si rozhodující pravomoc pro určování cen hlavních komodit, jako je ropa, energie nebo telekomunikace. Dalším typickým znakem byla dominující oligopolistická struktura trhu, kdy jeden výrobce ovládal svojí výrobou daný sektor. Situace se změnila až se vstupem Uruguaye do MERCOSURU, kdy dochází k otevření trhu a přílivu zahraničních investic. Přijetím konkurenčního zákona, který byl ustanoven MERCOSUREM, vytváří Uruguay konkurenceschopnější prostředí a zdravější ekonomiku pro hospodářský růst.

---

⁶⁹ CIA – The World Factbook, dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/> [cit. 18.3.2009].

⁷⁰ Počet obyvatel v roce 2008, United Nations.

Také Uruguay je jedním ze zakládajících členů WTO a mezi její hlavní obchodní partnery patří členská země MERCOSURU. Dalším nejvýznamnějším partnerem je EU, která v 80. letech 20. století byla hlavním exportním partnerem Uruguaye. Významný je podíl obchodu s členskými zeměmi NAFTA, naopak zanedbatelný podíl představuje obchod s partnery CAN. Jako u ostatních členů MERCOSURU, i vzájemný obchod s integračním uskupením ASEAN výrazně roste, především v oblasti exportu do zemí ASEAN, Číny, Japonska a Koreji.

4.2. Charakteristika MERCOSURU

Vytvořením Společného trhu Jihu vzniklo největší a v současné době také nejdynamičtěji se rozvíjející integrační uskupení Jižní Ameriky.⁷¹ Jeho vznik podpořil proces demokratizace, stability a míru v zemích, které v 80. letech minulého století byly pod vlivem diktátorských režimů. Tento původně politický projekt vedl ke sblížení dvou hlavních rivalů, Argentiny a Brazílii a následně posílil i hospodářský růst všech členských států.

Podpisem smlouvy z Asunciónu se členské státy zavázaly k vytvoření společného trhu bez vnitřních překážek s volným obchodem zbožím, službami a pracovními silami, společnou obchodní politikou vůči třetím zemím a společným celním tarifem, kterého mělo být dosaženo prostřednictvím čtyř nástrojů:⁷²

1. plošnou liberalizací obchodu
2. společným celním tarifem
3. koordinací makroekonomických politik (zemědělství, průmysl, služby, zahraniční obchod)
4. přijetím sektorových dohod.

Zóna volného obchodu a celní unie mezi členskými státy byla dokončena v prosinci 1994,⁷³ kdy došlo k podpisu Protokolu z Ouro Preto, prostřednictvím něhož MERCOSUR získal mezinárodněprávní subjektivitu vůči třetím zemím a byla ustanovena jeho organizační struktura. Členskými státy se podařilo liberalizovat vzájemný obchod a zkoordinovat makroekonomické politiky v průběhu tzv. čtyřletého přechodného období,

---

⁷¹ Společný HDP členských zemí MERCOSURU přesahuje 1,1 bilión USD, čímž se MERCOSUR zařazuje na čtvrté místo ve světovém hospodářství po NAFTA, EU a Japonsku. Zdroj: Mercosur Regional Strategy Paper 2007 – 2013, str. 9.

⁷² MERCOSUR, Tratado de Asunción, dostupné z: <http://www.mercosur.org.uy/> [cit. 17.3.2009].

⁷³ Celní unie se společným celním sazebníkem vstoupila v platnost 1. ledna 1995.

ale ponechaly si určité výjimky. Zvláštní úprava platí pro tzv. citlivé produkty, např. obchod s automobily a cukrem, na které není aplikován vnitřní bezcelní režim, ale obchod s těmito komoditami je upraven sektorovými dohodami. Vzájemný obchod členských států vzrostl o 300% mezi roky 1991 až 1999.⁷⁴ Od roku 2000 funguje volný pohyb zboží. Členské státy si vytyčily za cíl zrušit do roku 2010 poslední výjimky volného pohybu zboží a do roku 2015 zajistit volný pohyb služeb.

Liberalizací obchodu se službami se zabývá Protokol z Montevidea, který podepsaly členské státy v prosinci 1997, nicméně v platnost vstoupil až v prosinci 2005. Protokol z Montevidea je podobný dohodě GATS, obsahuje ovšem čtyři výjimky, a to v oblasti volného pohybu osob, finančních služeb, služeb zemní a vodní dopravy a leteckých služeb. Přes veškeré úsilí dosáhnout plné liberalizace trhu zůstává řada otázek nevyřešených. Například členské státy nadále používají ve zvýšené míře netarifní překážky obchodu, nebyla vytvořena společná obchodní politika vůči třetím zemím, zboží ze třetích zemí často podléhá dvojímu proclení a nedaří se implementovat legislativu upravující volný pohyb služeb.

Chile a Bolívie se staly prvními přidruženými členy MERCOSURU, napojily se na zónu volného obchodu, ale nepřijaly společný celní tarif. Dalšími přidruženými zeměmi, které navázaly s MERCOSUREM bilaterální dohodu o spolupráci a zavázaly se odstranit bariéry vzájemného obchodu do roku 2013, jsou Kolumbie, Peru, Ekvádor a Venezuela. Ta se v roce 2006 stala členem MERCOSURU a na základě Rámcové dohody o připojení Venezuely se zavázala upravit své zákony v souladu s integračním procesem a přijmout společný celní sazebník do čtyř let od podpisu smlouvy. Členské země se společně s Venezuelou domluvily na vytvoření zóny volného obchodu, kdy Argentina společně s Brazílií otevrou svůj trh Venezuele k 1. lednu 2010, Paraguay a Uruguay o tři roky později, tedy k 1. lednu 2013. Venezuela se zavázala otevřít svůj trh všem členským zemím MERCOSURU k 1. lednu 2012.⁷⁵ Z tohoto ustanovení byly prozatímně vyjmuty citlivé výrobky a práva duševního vlastnictví. Integrační proces není ukončen vzhledem

---

⁷⁴ Lipková L. a kol.: *Svetové hospodářstvo*, Bratislava, Sprint vřra 2000, str. 79.

⁷⁵ MERCOSUR, Protocolo de Adhésion de la Repáblica Bolivariana de Venezuela al MERCOSUR <http://www.mercosur.org.uy/> [cit. 23.3.2009].

k negativnímu postoji Brazílie a Paraguaye ratifikovat připojení Venezely k MERCOSURU. Z tohoto důvodu není její členství považováno za plnohodnotné.

4.3. Institucionální struktura MERCOSURU

Instituce MERCOSURU byly vytvořeny už během přechodného období, a to prostřednictvím Dodatkového protokolu k Dohodě z Asunciónu o Institucionální struktuře MERCOSURU. Formálně byla institucionalizována v prosinci 1994 Protokolem z Ouro Preto a v roce 2002 byla upravena Protokolem z Olivos, kdy členské státy schválily Protokol pro řešení sporů a dohodly se na vytvoření stálého soudu pro řešení sporů. Jak vyplývá ze Strategického plánu pro MERCOSUR, na jeho fungování se podílejí tyto orgány:

Rada společného trhu (Consejo del Mercado Común – CMC) je nejvyšším a hlavním rozhodovacím orgánem MERCOSURU. Rada dohlíží na plnění smluv a cílů ustanovených Dohodou z Asunciónu a od roku 1995 je oprávněna vést jednání jménem celého MERCOSURU. Rada zastupuje MERCOSUR navenek, určuje hlavní politické směry, projednává a podepisuje dohody, přijímá rozhodnutí finančního charakteru včetně společného rozpočtu. Je složena z ministrů zahraničních věcí a ministrů financí členských států, kteří se setkávají dvakrát ročně na dvoufázovém zasedání. První částí zasedání se účastní ministři, ve druhé části zasedají prezidenti členských zemí. Předsednictví Rady je šestiměsíční a střídá se podle abecedního pořadí názvů členských zemí. Rada společného trhu rozhoduje na základě dosažení konsenzu mezi všemi členskými státy.

Skupina společného trhu (Grupo Mercado Común – GMC) je výkonným orgánem MERCOSURU. Jejím hlavním úkolem je vykonávat dohled nad dodržováním Dohody z Asunciónu, přijatých protokolů a dohod. Společně s Radou se podílí na vyjednávání se třetími zeměmi a podpisu smluv. Připravuje zasedání Rady a rozhoduje o technických a organizačních otázkách. Skupinu tvoří čtyři stálí členové a čtyři náhradníci z ministerstva zahraničí, financí a centrální banky, kteří jsou jmenováni vládami jednotlivých členských států. GMC se schází podle potřeby a v souladu s podmínkami vnitřního ustanovení tohoto orgánu. GMC napomáhá při výkonu svých funkcí čtrnáct konzultativních a vyjednávacích skupin, tzv. Pracovních podskupin (Subgrupos de Trabajo). Stejně jako Rada, i Skupina společného trhu přijímá svá rozhodnutí jednomyslně.

Obchodní komise MERCOSURU (Comisión de Comercio del MERCOSUR – CCM) dohlíží na dodržování společné obchodní politiky a fungování celní unie jak uvnitř MERCOSURU, tak i ve vztahu ke třetím zemím. CCM funguje též jako dozorčí orgán v případě obchodních sporů mezi členskými státy a napomáhá v řešení obchodních konfliktů. Obchodní komise je složena ze čtyř stálých zástupců a čtyř náhradních členů z každého členského státu. Zasedání CCM se konají minimálně jednou za měsíc. CCM vydává nařízení a návrhy, které jsou určeny pro Skupinu společného trhu. Pomocnými orgány, které se zabývají tarify, pravidly obchodu a hospodářské soutěže, jsou Technické výbory a Výbor pro ochranu obchodu a bezpečnosti.

Společná parlamentní komise (Comisión Parlamentaria Conjunta – CPC) je reprezentativním orgánem parlamentů všech členských států a tvoří ji šestnáct poslanců z každého členského státu. Komise má především poradenský charakter a může vyjádřit svůj názor k přijatým rozhodnutím či přednést nové návrhy k projednávání.

Ekonomicko-sociální konzultativní fórum (Foro Consultivo Económico-Social – FCES) je poradním orgánem Skupiny společného trhu a zabývá se zejména společným programem sociální politiky a politiky zaměstnanosti. Jako jediný orgán reprezentuje soukromý sektor a občanskou společnost.

Administrativní sekretariát MERCOSURU (Secretaria Administrativa del MERCOSUR – SAM) vznikl v roce 1997 a plní funkci administrativní a technické podpory pro ostatní orgány MERCOSURU. Zajišťuje zasedání vyjednávacích skupin a vydává Oficiální zpravodaj MERCOSURU. Sídlo Sekretariátu je v Montevideu, jeho ředitel je volen Skupinou společného trhu a jmenován Radou na dvouleté funkční období bez možnosti znovuzvolení. Sekretariát má svůj vlastní rozpočet tvořený příspěvky členských států. MERCOSUR pracuje se dvěma úředními jazyky, španělštinou a portugalským jazykem.

5. Vztahy MERCOSURU s Evropskou unií

Obchodní vztahy mezi EU a MERCOSUREM se uskutečňují na základě bilaterálních dohod a multilaterální spolupráce v souladu s pravidly WTO. Evropská unie podporovala vznik integračního seskupení MERCOSUR už od jeho vzniku v roce 1991 a o rok později, v roce 1992, byla podepsána Dohoda o vzájemné technické spolupráci mezi EU a Společným trhem Jihu. Ta měla napomoci rozvoji projektů technické spolupráce, jako jsou technické normy, hranice nebo podpora Administrativního sekretariátu. Spolupráce mezi oběma regiony se během dalších let prohlubovala a vyústila až k podpisu Rámcové dohody o meziregionální spolupráci mezi oběma partnery.

5.1. Rámcová dohoda o meziregionální spolupráci EU – MERCOSUR⁷⁶

Vztahy mezi EU a MERCOSUREM byly formálně upraveny podpisem Rámcové dohody o meziregionální spolupráci mezi EU a MERCOSUREM (EU-MERCOSUR Interregional Framework Co-operation Agreement), která byla podepsána dne 15. prosince 1995 v Madridu. Smlouva vstoupila v platnost 1. července 1999, se zpětnou působností od roku 1996. Smlouva byla uzavřena na dobu neurčitou a byla podnětem pro zahájení rozhovorů o přijetí Asociační dohody mezi EU a MERCOSUREM, jejíž brzké přijetí se předpokládalo. Nicméně Rámcová dohoda o meziregionální spolupráci je doposud jediným právním dokumentem, který upravuje vztahy mezi EU a MERCOSUREM.

Hlavním cílem Rámcové dohody bylo prohloubit spolupráci mezi oběma regiony a vytvořit zónu volného obchodu pro průmyslové výrobky, služby, ale i zemědělské výrobky s ohledem na udělení výjimek pro citlivé výrobky. Dalším cílem je zajistit volný pohyb kapitálu a vzájemnou spolupráci obou regionů v oblasti životního prostředí, dopravy, vědy a výzkumu. Součástí dohody jsou tedy tři oblasti zájmu, a to politický dialog, rozvojová spolupráce a obchod.

---

⁷⁶ EU – MERCOSUR Interregional Framework Cooperation Agreement, dostupné z: http://www.sice.oas.org/TPD/MER_EU/negotiations/Framework1995_e.pdf [cit. 29.3.2009].

5.1.1. Politický dialog mezi EU a MERCOSUREM⁷⁷

V politické oblasti se obě integrační seskupení v Rámcové dohodě zavazují prohloubit vzájemné vztahy formou politických dialogů a pravidelných konzultací, které budou směřovat k vytváření a posilování užších vztahů mezi EU a MERCOSUREM. Politická jednání se podle ustanovení v dohodě mají konat pravidelně, po vzájemné domluvě obou stran. Nicméně první politicko-diplomatické vztahy mezi EU a MERCOSUREM byly zahájeny již v dubnu 1991 na informačním setkání obou regionů v Bruselu.

V rámci společného politického dialogu se oba regiony zabývají aktuálními mezinárodními zájmy a hledají nové oblasti pro rozšíření vzájemné spolupráce. Mezi základní cíle patří i podpora demokracie a míru, ochrana lidských práv, rozvoj obchodu a investiční činnosti a spolupráce mezi oběma regiony.

5.1.2. Rozvojová spolupráce mezi EU a MERCOSUREM⁷⁸

Hlavním cílem této oblasti mezi EU a MERCOSUREM je rozvoj vzájemné spolupráce, která by přinesla pozitivní vývoj obou ekonomik, zvýšení konkurenceschopnosti, technický a vědecký rozvoj, zlepšení životní úrovně obyvatelstva, vytvoření příznivých podmínek pro vznik nových pracovních míst a zvýšení kvality práce.

Rozvojová spolupráce se podle Rámcové dohody nevztahuje pouze na hospodářskou spolupráci obou celků, ale také na spolupráci v oblasti sociální, ochrany životního prostředí, dopravy, vědy a techniky, informačních technologií, komunikací, vzdělávání a školení, kultury a energetické oblasti.

Zvláštní pozornost je také věnována podpoře podnikání, zejména podpoře malých a středních podniků. Důraz je kladen na zvyšování objemu obchodních investic, především ze strany EU do zemí MERCOSURU, rozvoj průmyslových projektů a technologií. Dalším cílem rozvojové spolupráce je modernizovat a diverzifikovat jednotlivá průmyslová odvětví a postupně se podílet na odstraňování překážek průmyslové spolupráce.

---

⁷⁷ EU – MERCOSUR Interregional Framework Cooperation Agreement, dostupné z: http://www.sice.oas.org/TPD/MER_EU/negotiations/Framework1995_e.pdf [cit. 29.3.2009].

⁷⁸ EU – MERCOSUR Interregional Framework Cooperation Agreement, dostupné z: http://www.sice.oas.org/TPD/MER_EU/negotiations/Framework1995_e.pdf [cit. 29.3.2009].

5.1.3. Vzájemný obchod mezi EU a MERCOSUREM⁷⁹

V oblasti vzájemného obchodu se oba regiony zavazují liberalizovat vzájemný obchod v souladu s pravidly GATT a WTO a se zajištěním zvláštního režimu pro citlivé výrobky. Cílem této spolupráce je zajistit přístup na trh, postupně dosáhnout liberalizace trhu prostřednictvím odstraňování tarifních a netarifních překážek obchodování, vzájemné spolupráce v oblasti celních ujednání prostřednictvím výměny informací, zjednodušení a zabezpečení celních procedur a navazování obchodních vztahů s nečlenskými zeměmi.

Oba regiony se zavazují spolupracovat na sblížení svých politik v oblasti zemědělských a průmyslových výrobků a v oblasti obchodu je spolupráce podporována na regionální úrovni. Žádný sektor není ze vzájemného obchodu mezi EU a MERCOSUREM vyloučen.

5.2. Vyjednávání EU a MERCOSURU o Asociační dohodě

Podepsání Rámcové dohody o meziregionální spolupráci mezi EU a MERCOSUREM bylo klíčovým bodem pro zahájení politických vyjednávání, která by oba bloky připravila na přijetí Asociační dohody. Jednání o jejím přijetí byla zahájena v roce 2000.

Asociační dohoda mezi EU a MERCOSUREM je založena na třech pilířích, kterými jsou:

1. politická oblast, která má vést k prohloubení politického dialogu
2. oblast rozvojové spolupráce, jejímž cílem je realizace společných programů a projektů
3. ekonomicko-obchodní oblast, která si klade za cíl vytvořit společný trh s volným pohybem zboží, kapitálu a osob.

Z hlediska obchodu bylo stěžejním tématem vyjednávání vytvoření zóny volného obchodu mezi oběma partnery, který by liberalizoval trh s průmyslovými a zemědělskými výrobky, službami a investicemi, ale který se z dlouhodobého hlediska stal nejobtížnějším bodem vzájemné shody o vyjednávání.

---

⁷⁹ EU – MERCOSUR Interregional Framework Cooperation Agreement, dostupné z: http://www.sice.oas.org/TPD/MER_EU/negotiations/Framework1995_e.pdf [cit. 29.3.2009].

V červnu roku 1999 se uskutečnil v Rio de Janeiru historicky první summit mezi EU a státy Latinské Ameriky a Karibiku (EU – LAC Summit). Součástí summitu bylo i vyjednávání mezi EU a MERCOSUREM, během něhož se oba integrační celky utvrdily v úmyslu pokračovat v navazování a posilování společných vztahů na politické, ekonomické a obchodní úrovni. Byla ustanovena Dvoustranná vyjednávací komise (EU – MERCOSUR Biregional Negotiations Committee – BNC), která měla zastřešovat společné vyjednávání.⁸⁰ Nicméně státy MERCOSURU⁸¹ nebyly vzhledem ke své silné zemědělské výrobě spokojeny s návrhem EU na odložení liberalizace zemědělství, a proto nedošlo k přijetí plánové asociační dohody ve stanoveném termínu.

Složitost vyjednávání v ekonomicko-obchodní oblasti potvrzuje skutečnost, že do října 2004 se konalo celkem 15 kol jednání Dvoustranné vyjednávací komise. V průběhu těchto jednání si oba regiony předkládaly nabídky týkající se redukce tarifních a netarifních překážek, které brání liberalizaci vzájemného obchodu. Záměrem EU bylo dosáhnout větších ústupků ze strany MERCOSURU v oblasti poskytování služeb, investic a na brazilském trhu zajištění volnějšího přístupu evropských firem zaměřených především na poskytování telekomunikačních, transportních a finančních služeb na trh MERCOSURU. Evropská komise zároveň požadovala, aby pro evropské firmy byly zajištěny rovnější podmínky při zadávání vládních zakázek. Argentina byla kritizována za uplatňování velkého množství omezení především v oblasti automobilového, textilního a obuvnického průmyslu. Naopak pro MERCOSUR je prioritní oblastí zajištění většího přístupu na trhy EU, a to zejména pro své zemědělské výrobky a požaduje od EU, aby upustila od své subvenční zemědělské politiky.

Další setkání na ministerské úrovni a vzájemná výměna nabídek v říjnu 2004 nepřinesly pozitivní výsledek a ani toto setkání nesměřovalo k podepsání Asociační dohody. Tohoto jednání se účastnili za MERCOSUR ministři zahraničí a za EU to byli společně s ministry zahraničí i ministři zemědělství členských států. EU ve své nabídce navrhla rozfázování liberalizace obchodu se zemědělskými výrobky na deset let a u některých výrobků dokonce omezila přístup na trh oproti svým předchozím

---

⁸⁰ Joint Communiqué of Rio de Janeiro, dostupné z:

http://www.sice.oas.org/TPD/MER_EU/negotiations/Madrid2002_e.pdf [cit. 31.3.2009].

⁸¹ Výjimkou byla Brazílie, které dlouhodobý vyjednávací proces vyhovoval z důvodů paralelního vyjednávání o vzniku integračního seskupení FTAA (Free Trade Area of the Americas – zóna volného obchodu 34 zemí od Aljašky až po Ohnivou zemi).

nabídkám.⁸² Na druhé straně nebyli ale ani zástupci EU spokojeni s nabídkou MERCOSURU, a proto se na lisabonském summitu dne 20. října 2004 obě strany dohodly na dočasném přerušení jednání s cílem pokračovat v jednání o vzájemných nabídkách v první polovině roku 2005.

Dne 2. září 2005 proběhlo setkání na ministerské úrovni v Bruselu, během něhož nedošlo k žádnému významnému pokroku. Účastníci setkání se shodli na důležitosti strategického partnerství mezi EU a MERCOSUREM a jako prioritu si stanovili přijmout vyrovnanou Asociační dohodu.

Zatímco vyjednávání týkající se politického dialogu a oblasti rozvojové spolupráce jsou fakticky uzavřena, jednání o ekonomicko-obchodní oblasti zůstávají nadále nedokončeno. Dne 17. prosince 2007 vydala Evropská komise společně s MERCOSUREM společnou úřední zprávu a tím potvrdily politickou vůli znovu obnovit jednání o Asociační dohodě a jejím následném přijetí. Tento závazek byl potvrzen hlavami států obou regionů, které se k tomuto stanovisku připojily v rámci pátého summitu EU - LAC dne 17. května 2008 v Limě.⁸³ Během tohoto summitu se oba regiony dohodly na prozkoumání nových příležitostí k zahájení společných projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie, infrastruktury, vědy a techniky.

5.3. Vzájemná spolupráce – MERCOSUR Regional Strategy Paper 2007 – 2013

Evropská unie je velmi důležitým ekonomickým, ale i politickým partnerem integračního seskupení MERCOSUR. Je jeho druhým největším zahraničním investorem a obchodním partnerem, ale zároveň jeho největším donátorem.⁸⁴ EU připravila v rámci spolupráce s MERCOSUREM v pořadí již druhý Strategický plán pro MERCOSUR

---

⁸² EU nabídla MERCOSURU po dobu 10 let dovozní kvóty na hovězí maso 60 tis. tun, přitom Brazílie dovezla do zemí EU v roce 2007 více než 323 tis. tun, a to přes zatížení celní sazbou ve výši 150 %; navíc v únoru 2008 zakázala EU dovoz masa z Brazílie, z důvodů nedodržování hygienických norem – Miroslav Suja, Mezinárodní politika 12/2004.

⁸³ Dopusud se konalo 5 summitů EU, Latinské Ameriky a států Karibiku: 1999 – Rio de Janeiro, 2002 – Madrid, 2004 – Guadalajara, 2006 – Vídeň, 2008 – Lima. V pořadí šestý summit je naplánován na rok 2010 a bude se konat ve Španělsku.

⁸⁴ Bilaterální obchodní vztahy, Evropská komise, dostupné z: http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/regions/mercosur/index_en.htm [cit. 4.4.2009].

2007 – 2013 (Mercosur Regional Strategy Paper 2007 – 2013),⁸⁵ který definuje hlavní cíle v oblasti budoucí spolupráce, především pak v oblasti politické a ekonomické integrace a sociálního rozvoje.

Strategický plán pro MERCOSUR 2007 – 2013 klade důraz na tři prioritní oblasti, kterými jsou:⁸⁶

1. podpora vnitřního uspořádání organizace MERCOSUR (do této oblasti směřuje 10 % finančních prostředků z regionálního programu na podporu MERCOSURU).
2. podpora integračního procesu MERCOSURU a přijetí budoucí Asociační dohody s EU (70 % finančních prostředků z programu).
3. snaha o zapojení civilní společnosti, rozšiřování povědomí o integračním procesu a oboustranného porozumění (20 % finančních prostředků z programu).

V rámci první prioritní oblasti Strategického plánu je kladen důraz na podporu tří institucí MERCOSURU (Parlamentu, Soudního tribunálu a Sekretariátu MERCOSURU) s cílem zlepšit efektivitu a pružnost jejich činností. EU chce dosáhnout toho, aby Parlament MERCOSURU měl své stálé sídlo, přesně stanovené kompetence jednotlivých činitelů a jasně definovaný pracovní plán. Důraz je také kladen na zlepšení začleňování právních aktů do národních systémů práva a jejich následná implementace. Cílem je zapojit občany MERCOSURU do vnitřních procesů například prostřednictvím zavedení přímých voleb do Parlamentu. Soudní tribunál MERCOSURU je druhou institucí, která získá od EU prostředky pro svůj rozvoj. EU chce dosáhnout vyššího vzdělání soudců a seznamovat s právem MERCOSURU jejich občany. Cílem EU je, aby služeb Soudního tribunálu bylo využíváno i pro řešení sporů mezi jednotlivými členskými státy. Sekretariát MERCOSURU by se měl díky finanční podpoře stát efektivnějším výkonným orgánem, schopným řešit nově svěřené úkoly a závazky, zejména pak odpovědnost za fond FOCEM.⁸⁷

Druhá prioritní oblast, na kterou je ze strany EU alokováno nejvíce finančních prostředků klade důraz na tři cíle, a to podporovat integrační proces trhu MERCOSURU a jeho výroby včetně potlačování netarifních překážek obchodu, zlepšení bezpečnosti

---

⁸⁵ První Strategický plán pro MERCOSUR byl sestaven na období 2002 – 2006.

⁸⁶ Mercosur Regional Strategy Paper 2007 - 2013, str. 5. Dostupný z: http://ec.europa.eu/external_relations/

⁸⁷ FOCEM – Fond strukturální konvergence a institucionálního posilování MERCOSURU, založen roku 2006 na podporu méně rozvinutých regionů a sociální soudržnosti členských zemí MERCOSURU. René-Paul Desse, Hector Dupuy – Mercosur: vers la „grande Amérique latine“?. Str. 77.

potravin a jako poslední bod je kladen důraz na ochranu životního prostředí. Cílem této oblasti je postupně odstranit překážky vzájemného obchodu v jednotlivých regionech, které by vedlo k následnému přijetí Asociační dohody mezi EU a MERCOSUREM.

Poslední oblast se zaměřuje na zvyšování povědomí veřejnosti o celém integračním procesu. Cílem je rozšířit veřejné mínění o EU jako o důležitém politickém i ekonomickém partnerovi, který napomáhá MERCOSURU v jeho integračním procesu, a to prostřednictvím zavedení Operativního plánu pro vzdělávání, zavedení audiovizuálních programů, pořádání seminářů a jiných aktivit, které reflektují získané zkušenosti v průběhu integračního procesu.

V rámci prvního Strategického plánu pro MERCOSUR 2002 – 2006 bylo vyčleněno 48 milionů eur na podporu dokončení společného vnitřního trhu MERCOSURU a reformy institucionální struktury.⁸⁸ Pro období 2007 – 2013 je vyčleněn rozpočet 50 milionů eur na realizaci výše zmíněných projektů v rámci druhého Strategického plánu pro MERCOSUR, kde EU limitovala počet sektorů, které chce podpořit, a to s cílem zvýšit efektivnost jednotlivých projektů.⁸⁹ Jelikož uzavření Asociační dohody s MERCOSUREM je pro EU prioritou, směřuje největší finanční část na podporu aktivit směřující k jejímu uzavření.

---

⁸⁸ Mercosur Regional Strategy Paper 2002 – 2006, Evropská komise, 2002, str. 21. Dostupné z: http://ec.europa.eu/external_relations/mercosur/rsp/index.htm.

⁸⁹ Mercosur Regional Strategy Paper 2007 – 2013, Evropská komise, E/2007/1640 str. 5.

6. Obchodní vztahy MERCOSURU s Evropskou unií

MERCOSUR představuje pro Evropskou unii největšího obchodního partnera ze všech zemí Latinské Ameriky a z hlediska světových obchodních partnerů zaujímá osmé místo s objemem obchodu 79 962 miliard eur.⁹⁰

Pro MERCOSUR je Evropská unie druhým nejdůležitějším obchodním partnerem a jejich vzájemný obchod (dovoz a vývoz) dosáhl v roce 2007 19,3 %. Na první příčce stojí USA s podílem 20,4 %. Nicméně ještě v roce 2005 byla EU na prvním místě s podílem 24,6 %, následována USA s podílem 20,0 %.⁹¹

V této kapitole se pokusím zhodnotit bilanci vzájemného obchodu mezi oběma regiony, ale také jeho teritoriální a komoditní strukturu.

Tabulka č. 1: Objem vzájemného obchodu EU s MERCOSUREM (v miliardách eur)

Rok	Import	Roční změna v %	Celkový podíl EU na importu	Export	Roční změna v %	Celkový podíl EU na exportu	Bilance	Import + Export
2003	28.281		3,02	17.351		2	-10.930	45.632
2004	31.039	9,8	3,02	20.725	19,4	2,17	-10.314	51.764
2005	35.255	13,6	2,99	23.589	13,8	2,24	-11.666	58.844
2006	41.725	18,4	3,09	27.114	14,9	2,34	-14.611	68.839
2007	47.841	14,7	3,35	32.121	18,5	2,59	-15.719	79.962
6m. 2008	26.188	16,3	3,41	17.161	15,8	2,65	-9.027	43.349
Průměrný roční růst		14			16,6			15,1

Zdroj: EUROSTAT DG TRADE (10.9.2008)

V období od roku 1990 až 1998 docházelo k výraznému nárůstu dovozů z členských zemí EU do členských zemí MERCOSURU. Zatímco v letech 1990 se dovoz z EU pohyboval v ročních hodnotách 7,9 miliard USD, na konci roku 1998 dosahovaly hodnoty téměř 24,6 miliard USD. Zároveň rostl i objem vývozu z členských států MERCOSURU do zemí EU, ale nedosahoval takových hodnot jako dovoz ze zemí EU, což vedlo k deficitu obchodní bilance MERCOSURU, kdy převyšoval dovoz ze zemí EU vývoz zemí

⁹⁰ EUROSTAT DG TRADE, dostupné z:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf [cit. 3.4.2009].

⁹¹ EUROSTAT DG TRADE, dostupné z:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf [cit. 3.4.2009].

MERCOSURU. Záporná obchodní bilance na straně MERCOSURU dosahovala nejnižších hodnot v roce 1998 a byla vyvolána hospodářskou krizí v regionu, ale i celosvětovým poklesem cen některých surovin. Od roku 2001 převyšuje a výrazně roste dovoz ze zemí MERCOSURU do členských zemí EU a saldo vzájemného obchodu se pohybuje v kladných hodnotách pro MERCOSUR.⁹²

Z tabulky č. 1 je zřejmé, že od roku 2003 do roku 2007 došlo k nárůstu dovozů z členských států MERCOSURU do zemí EU o 19 560 miliard eur, což ovšem pro EU představuje pouze 3,35 % všech svých dovozů. Za první pololetí roku 2008 dosahoval dovoz hodnot 26 188 miliard eur, takže lze předpokládat, že pokud tento trend pokračoval i v druhé polovině roku 2008, došlo k nárůstu dovozů do zemí EU o 1,6 procentního bodu.

Kladný a stabilní nárůst zaznamenává vývoz EU do zemí MERCOSURU. Za rok 2003 dosahovaly hodnoty vývozu 17 351 miliard eur, zatímco za první půlrok 2008 dosahovaly hodnoty exportu 17 161 miliard eur. Lze tedy říci, že hodnoty exportu za první polovinu roku 2008 dosáhly téměř stejné výše jako za celý rok 2003. Průměrný roční růst exportu ze zemí EU do zemí MERCOSURU se pohybuje kolem 16,6 %.

Tabulka č. 2: Objem vzájemného obchodu MERCOSURU s EU (v miliardách eur)

Rok	Import	Roční změna v %	Celkový podíl Mercosur u na importu	Export	Roční změna v %	Celkový podíl Mercosur u na exportu	Bilance	Import + Export
2003	16.711		23,28	23.745		20,19	7.034	40.456
2004	19.472	16,5	21,32	25.457	7,2	18,04	5.985	44.929
2005	22.294	14,5	20,22	29.501	15,9	16,8	7.207	51.795
2006	26.508	18,9	19,01	37.349	26,6	17,73	10.841	63.857
2007	35.297	33,2	21,01	43.244	15,8	18,66	7.947	78.540
Průměrný roční růst		20,6			16,2			18

Zdroj: EUROSTAT DG TRADE (10.9.2008)

Z hlediska MERCOSURU je EU jeho klíčovým obchodním partnerem. Na celkovém podílu dovozu do členských zemí MERCOSURU se EU podílí 21,01 % za rok 2007 a je jeho prvním největším dovozním partnerem. V rámci exportu je EU jeho druhým největším

⁹² EUROSTAT DG TRADE

vývozním partnerem s celkovým podílem 18,66 % na exportu do členských zemí EU. Tento růst má stabilní trend a od roku 2003 do roku 2007 došlo k nárůstu exportu ze zemí MERCOSURU do zemí EU o 19 499 miliard eur. Postupný růst exportu má za následek kladnou obchodní bilanci MERCOSURU vůči EU.

6.1. Teritoriální struktura vzájemného obchodu

Z hlediska teritoriální struktury obchodu s členskými zeměmi MERCOSURU jsou hlavními obchodními partnery z EU-27 především Německo, Francie, Nizozemsko, Itálie a Španělsko (viz tabulka č. 3).

Tabulka zobrazuje vývoj exportu a importu v letech 2000 až 2006, z níž vyplývá, že více než 58 % exportu v roce 2006 pocházelo ze tří členských států, a to z Německa, Francie a Itálie. Spolková republika Německo je tedy jednoznačně klíčovým obchodním partnerem MERCOSURU, a to jak z hlediska exportu, tak i importu zboží z MERCOSURU. Objem exportovaného zboží z Německa dosáhl v roce 2006 6,9 miliard eur, což představuje 29,8 % z celkového vývozu členských zemí EU. Zhruba o polovinu méně, 14,9 % exportuje Francie, následovaná Itálií s 13,4 %.

Tabulka č. 3: Vybraní partneři MERCOSURU z EU-27 (v miliardách eur)

EXPORT	2000	2004	2005	2006	Podíl na celkovém exportu EU do MERCOSURU v roce 2006 v %
Německo	6.375	5.585	6.472	6.915	29,8
Francie	4.184	2.494	3.013	3.456	14,9
Itálie	3.781	2.456	2.759	3.108	13,4
Španělsko	2.382	1.586	1.555	1.741	7,5
Nizozemsko	881	873	1.001	1.145	4,9
Česká republika	65	97	176	184	0,8
IMPORT	2000	2004	2005	2006	Podíl na celkovém importu EU z MERCOSURU v roce 2006 v %
Německo	3.890	4.362	5.297	6.355	18
Nizozemsko	3.622	5.067	5.404	5.551	15,7
Itálie	3.660	3.858	3.993	4.647	13,1
Španělsko	2.587	3.382	3.647	3.913	11,1
Francie	3.339	2.644	2.924	3.133	8,9
Česká republika	129	140	98	72	0,2

Zdroj: EUROSTAT – External Trade 32/2008

V rámci importu zaujímá opět vedoucí postavení Německo, s 18 % podílem EU importu. Dalšími významnými partnery jsou i Španělsko a Nizozemsko, které z hlediska importovaného zboží stojí těsně za Německem s podílem 15,7 %. I v případě Španělska převládá import nad exportem, kdy 11,1 % importovaného zboží z MERCOSURU proudí do Španělska.

Česká republika zaznamenala v průběhu let 2000 až 2006 výrazný nárůst exportu do členských zemí MERCOSURU s průměrným ročním růstem 18,8 %. Naopak v oblasti importu zaznamenala pokles o -9,2 %. Nicméně vzhledem k tomu, že podíl českého exportu přesahuje podíl importu, je její obchodní bilance se státy MERCOSURU kladná a v roce 2006 dosáhla výše 112 milionů eur.

Tabulka č. 4 zobrazuje podíl jednotlivých členských států MERCOSURU na vzájemném obchodě s členskými státy EU v průběhu let 2000 až 2006. Z tabulky je zřejmé, že Brazílie je jednoznačně nejvýznamnějším obchodním partnerem, který se podílí více než 75 % na objemu vzájemného obchodu, a to jak z hlediska exportu, tak i z hlediska importu. Objem importovaného zboží přesahuje v Brazílii 27 miliard eur a převyšuje tak objem exportovaného zboží o téměř 10 miliard eur. V objemu vzájemného obchodu následuje Brazílii Argentina s poměrem 20 %. Ostatní členové MERCOSURU se podílejí na vzájemném obchodu s EU minimálním podílem.

Tabulka č.4: Podíl členů MERCOSURU na vzájemném obchodě s EU-27 (v miliardách eur)

EXPORT	2000	2004	2005	2006	Podíl na celkovém exportu EU do MERCOSURU v roce 2006 v %
Brazílie	16.510	13.961	15.832	17.410	75,1
Argentina	6.123	3.627	3.988	4.805	20,7
Uruguay	862	410	449	805	3,5
Paraguay	272	154	166	175	0,8
IMPORT	2000	2004	2005	2006	Podíl na celkovém importu EU z MERCOSURU v roce 2006 v %
Brazílie	18.613	21.672	24.042	27.085	76,6
Argentina	5.576	6.190	6.403	7.275	20,6
Uruguay	439	635	607	700	2
Paraguay	171	316	270	301	0,9

Zdroj: EUROSTAT – External Trade 32/2008

6.2. Komoditní struktura vzájemného obchodu

Komoditní struktura vzájemného obchodu mezi EU a MERCOSUREM se podobá modelu obchodu mezi vyspělými zeměmi a rozvojovým světem. EU vyváží nejvíce stroje a jiná průmyslová zařízení, naopak pro státy MERCOSURU jsou klíčovými exportními artiklem primární produkty, především pak potraviny a surový materiál.

Tabulka číslo 5 obsahuje základní přehled komoditní struktury obchodu mezi EU a MERCOSUREM za rok 2007 podle objemu exportovaných/importovaných artiklů.

Tabulka č. 5: Komoditní struktura vzájemného obchodu mezi EU-27 a MERCOSUREM
(v miliardách eur)

EXPORT z EU	2007	Podíl v % na celk. exportu z EU do MERCOSURU
stroje a dopravní zařízení	12.374	38,5
chemikálie a příbuzné produkty	5.912	18,4
průmyslové zboží	3.789	11,8
ostatní průmyslové zboží	1.924	6
energie	873	2,7
potraviny a živá zvířata	648	2
nápoje a tabák	417	1,3
spotřební zboží	409	1,3
surový materiál	293	0,9
živočišné a rostlinné oleje, tuky	142	0,4
CELKEM	32.121	100

IMPORT do EU	2007	Podíl v % na celk. importu z MERCOSURU do EU
potraviny a živá zvířata	14.709	30,7
surový materiál	10.839	22,7
průmyslové zboží	6.020	12,6
energie	5.398	11,3
stroje a dopravní zařízení	3.659	7,6
chemikálie a příbuzné produkty	2.013	4,2
ostatní průmyslové zboží	1.167	2,4
nápoje a tabák	725	1,5
živočišné a rostlinné oleje, tuky	658	1,4
spotřební zboží	453	0,9
CELKEM	47.841	100

Zdroj: EUROSTAT DG TRADE (10.9.2008)

Z tabulky exportu EU do zemí MERCOSURU je zřejmé, že největší objem exportu tvoří stroje a dopravní zařízení s podílem 38,5 % na celkovém exportu. Jedná se především o dopravní zařízení, stroje specializované pro určité výrobní odvětví a elektrické a elektronické přístroje. Vysokým podílem na exportu se podílejí také chemikálie (18,4 %) a průmyslové zboží (11,8 %). Celkově průmyslová zařízení tvoří téměř tři čtvrtiny vyváženého průmyslového zboží EU do zemí MERCOSURU. Primární produkty představují zhruba 6 % exportovaného zboží, s největším podílem potravin, nápojů a tabáku. Export energie představuje 2,7 % a z hlediska vzájemného obchodu je zanedbatelný podíl textilního průmyslu, který tvoří 1,1 % exportu.

V oblasti importu ze zemí MERCOSURU naopak dominují primární produkty, zejména pak produkty zemědělského sektoru, které tvoří 30,7 % celkových importů do EU. Následuje surový materiál, průmyslové zboží a energie. Nárůst importu energií dosáhl od roku 2000 více jak 40 % a tvoří 11%-ní podíl importu do členských zemí EU. Strojní zařízení, dopravní stroje a ostatní průmyslové zboží zaujímají konstantní hodnoty s maximálně 5%-ním podílem. Vůbec nejnižší hodnoty jsou zaznamenány v oblasti importu textilních výrobků s podílem 0,3 %.

Tabulka č. 6: Procentní vývoj importu a exportu mezi EU a MERCOSUREM (v %)

	2003	2005	2007
IMPORT	3,02	2,99	3,35
EXPORT	2	2,24	2,59

Zdroj: EUROSTAT DG TRADE (10.9.2008)

Tabulka číslo 6 dokazuje, že od roku 2003 došlo k nárůstu vzájemného importu i exportu mezi oběma regiony. Z hlediska dosažených objemů vzájemného obchodu převyšuje import dováženého zboží do členských zemí EU. Objem importu EU dosáhl hodnoty 47.841 miliard eur v roce 2007.⁹³ Export zboží do členských zemí MERCOSURU dosáhl v témže roce hodnoty 32.121 miliard eur.⁹⁴ Z toho vyplývá, že EU dosahuje ve vzájemném obchodu s MERCOSUREM deficit 15.720 miliard eur.

⁹³ EUROSTAT DG TRADE, dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf [cit. 6.4.2009].

⁹⁴ EUROSTAT DG TRADE, dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113488.pdf [cit. 6.4.2009].

ZÁVĚR

MERCOSUR prošel během své osmnáctileté existence velmi pozitivním vývojem, a proto je také v dnešní době hodnocen jako nejvýznamnější integrační celek na území Latinské Ameriky. Díky snaze vytvořit funkční intencí seskupení, došlo k upevnění vzájemných vztahů mezi Argentinou a Brazílií, dlouholetými rivaly Latinské Ameriky, bez nichž by MERCOSUR pravděpodobně nikdy nevznikl.

Evropská unie podporovala integrační procesy MERCOSURU již od jeho vzniku v roce 1991. Od podepsání Rámcové dohody o meziregionální spolupráci v roce 1995 usiluje o navázání užších obchodních vztahů a uzavření Asociační dohody EU – MERCOSUR, která by vedla k vytvoření zóny volného obchodu mezi oběma celky. Bohužel v průběhu let se ukázalo, jak problematická vyjednávání o přijetí Asociační dohody jsou a jak obtížné je pro oba celky slevit ze svých prioritních oblastí obchodu. Po summitu EU – LAC v roce 1999 v Rio de Janeiru nabyla vzájemná jednání na intenzitě, která však byla v roce 2004 pozastavena. Důvodem byla neakceptace vzájemné nabídky obou celků, kdy ze strany EU došlo k návrhu rozfázovat liberalizaci zemědělských produktů až na deset let. Pro členy MERCOSURU je tato nabídka nepřijatelná vzhledem k tomu, že obchod se zemědělskými výrobky je jeho klíčovým exportním odvětvím do členských zemí EU.

MERCOSUR je z hlediska objemu vzájemného obchodu (export a import) pro EU na osmém místě s podílem 79 962 miliard eur, což představuje zhruba 3 % z celkového obchodu EU. Na prvních sedmi místech se nachází USA, Čína, Rusko, Švýcarsko, Japonsko, Norsko a Turecko s celkovým objemem 1 489 725 miliard eur. Tento objem vzájemného obchodu tvoří celkem 56 % celkového obchodu EU.

Hlavními dovozními partnery EU jsou Čína (16,2 %), USA (12,7 %), Rusko (10,1 %), Japonsko (5,5 %), Norsko (5,4 %), Švýcarsko (5,4 %) a země MERCOSURU s podílem 3,4 %.

Z hlediska vývozu zboží ze zemí EU zaujímá MERCOSUR osmé místo s podílem 2,6 %. Na prvním místě s 21%-ním podílem se nachází USA, následuje Švýcarsko (7,5 %), Rusko (7,2 %), Čína (5,8 %), Turecko (4,2 %), Japonsko (3,5 %) a Norsko (3,5 %).

Ačkoli by se mohl tento podíl v porovnání s ostatními státy zdát celkem uspokojivý, domnívám se, že vzhledem k ekonomické síle především dvou hlavních strategických partnerů MERCOSURU, Brazílie a Argentiny, je tento podíl spíše nízký. Obě země se řadí mezi jedny z největších zemí světa, s vyspělým průmyslem a bohatými zdroji nerostných surovin. Členské státy MERCOSURU zaujímají plochu 12 mil. km², což je čtyřikrát více než území Evropy a na jejich území žije přes 244 mil. obyvatel. MERCOSUR zaujímá čtvrté místo ve světovém hospodářství po NAFTA, EU a Japonsku. Brazílie je její největší ekonomikou, která se podílí na tvorbě HDP MERCOSURU 79 %. Následuje ji Argentina s 18 %, Uruguay s 2 % a Paraguay s 1 %.

S jistotou lze říci, že MERCOSUR asi nikdy nedožene hlavního obchodního partnera USA s podílem 16,6 % nebo Čínu s 11,4 %, ale domnívám se, že uzavření Asociační dohody by mohlo příznivě ovlivnit nárůst vzájemného obchodu. Důležitým krokem je, aby oba integrační celky našly konsenzus při vzájemném vyjednávání o přijetí Asociační dohody a aby otevřely navzájem své trhy.

Během studia jednotlivých vyjednávání jsem došla k závěru, že největší překážkou k uzavření Asociační dohody je nevěle EU liberalizovat zemědělský sektor a ustoupit od své subvenční zemědělské politiky, stejně tak její neochota uvolňovat kvóty zavedené na dovoz zemědělských produktů z členských zemí MERCOSURU. Podle mého názoru se ani MERCOSUR nehodlá vzdát a ustoupit od svých požadavků a plně liberalizovat obchod se zbožím a službami pro členské státy EU, jelikož zemědělský sektor je jeho nejdůležitějším výrobním odvětvím. Domnívám se, že ani summit EU – LAC, který je naplánován na duben roku 2010 ve Španělsku nepřinese pokrok v rámci vyjednávání mezi oběma partnery, protože EU otřesená hospodářskou krizí zřejmě neučiní ústupky v rámci své zemědělské politiky. Obávám se, že naopak by se mohla uchýlit k zavedení protekcionistických opatření, která by vzájemný obchod ještě více paralyzovala. MERCOSUR si uvědomuje svůj značný ekonomický i politický potenciál, a proto si myslím, že by mohl obrátit svoji pozornost na asijské trhy, jejichž vzájemný obchod v posledních letech výrazně roste a omezit tak obchodní spolupráci s EU. Jsem toho názoru, že ochabnutí obchodních vztahů by bylo pro EU neúspěchem, a to vzhledem k tomu, že je jeho největším donátorem a v rámci Strategického plánu pro MERCOSUR 2007 – 2013 si vytyčila cíl směřovat většinu svých plánovaných aktivit i financí k uzavření

Asociační dohody. Pro tuto oblast také alokovala 70 % ze svého 50 miliardového rozpočtu pro MERCOSUR.

Myslím si, že se mi povedlo zpracovat práci tak, jak bylo stanoveno v úvodu a splnit uvedené cíle. Otázkou ale zůstává, zda-li se EU podaří uspět v prosazení svých zájmů a zda-li Rámcová dohoda o meziregionální spolupráci, na níž jsou společné vztahy mezi EU a MERCOSUREM postaveny více jak 14 let, bude jednou nahrazena vyváženou Asociační dohodou.

RÉSUMÉ

La Organización Mundial del Comercio (OMC) fue establecida el 1 de enero de 1995 con el fin de sustituir al Acuerdo General sobre Aranceles Aduaneros (GATT) y hacerse cargo de las normas generales de comercio entre las naciones. La organización está fundamentada en alrededor de 60 acuerdos que arreglan el reglamento jurídico del comercio internacional y la política comercial. Los principios fundamentales de los acuerdos son la no-discriminación y la liberalización del comercio entre los países miembros. Los objetivos y funciones de la OMC son administrar los acuerdos comerciales, organizar negociaciones comerciales, reducir el proteccionismo y las barreras arancelarias, supervisar las políticas comerciales de sus miembros y ayudar a los países en desarrollo. La OMC tiene su sede en Ginebra, Suiza y cuenta con 153 países miembros (al 23 de julio de 2008). El órgano rector de la OMC es la Conferencia Ministerial que se reúne por lo menos una vez cada dos años.

La Unión Europea participa activamente en la Organización Mundial del Comercio. La política comercial común arregla las relaciones exteriores de la Unión Europea (UE) y es la competencia exclusiva de la Comunidad que los estados miembros transmitieron a la Comunidad (según el artículo 133 del Tratado constitutivo de la Comunidad Europea). La Comunidad apoya la supresión de las restricciones al comercio y de las barreras arancelarias y fomenta un comercio liberalizado y favorable entre sus estados miembros y en relación con los terceros países. Su mercado comunitario protege mediante las medidas antidumping y antisubvenciones, obstáculos arancelarios y no arancelarios y las medidas de salvaguardia especial.

UE concluye acuerdos internacionales en el marco de sus relaciones bilaterales y multilaterales con los terceros países e implica una gestión uniforme de las relaciones comerciales mediante la Unión Aduanera o Zona de Libre Cambio. El objetivo es establecer las relaciones comerciales sobre una base de igualdad entre todas partes y al mismo tiempo respetar los acuerdos concluidos a las normas de la OMC. Los acuerdos vigentes de la UE aseguran el libre comercio al menos en productos industriales, mientras que en productos agrícolas se sigue una pauta de liberalización compatible con las exigencias de la OMC. Los acuerdos comerciales podemos distinguir

entre acuerdos regionales, interregionales, acuerdos preferenciales con grupos de países de distinta situación geográfica o acuerdos de asociación.

MERCOSUR ha experimentado un desarrollo positivo durante los dieciocho años de su existencia y por eso está considerado como la agrupación integradora más importante de la América Latina. La fase entre 1991 y 1994 se denomina período transitorio y durante este tiempo el comercio entre los Estados Partes fue sucesivamente liberalizado y sus relaciones comerciales profundizadas. En 1995 se creó una Unión Aduanera y los Estados Partes fueron eliminando los obstáculos arancelarios y no arancelarios entre ellos. El período entre 1995 y 1998 se considera como una temporada de crecimiento económico más importante en todos los países del MERCOSUR gracias al crecimiento del comercio interregional y la consolidación de la posición del MERCOSUR en el ámbito internacional. Este crecimiento positivo fue alterado por la crisis económica entre los años 1999 y 2002 y además, esta crisis fue reforzada por la aplicación de medidas proteccionistas. El intercambio comercial entre los Estados Partes del MERCOSUR disminuyó durante este tiempo. A partir de 2003 se fue recuperando el progresivo crecimiento económico y los Estados Partes del MERCOSUR iniciaron una cooperación en el área económica y política. También hay que apuntar que los intereses políticos y comerciales de ciertos socios, como Brasil (el país negociador más grande e importante del MERCOSUR), jugaron un papel muy importante en este crecimiento. Podemos calificar de positivo el hecho de que gracias al esfuerzo de crear un conjunto integrador funcional se estrechó la relación entre Argentina y Brasil, los viejos rivales latinoamericanos.

Unión Europea apoyó los procesos integradores del MERCOSUR desde su fundación en 1991. Desde la suscripción del “Acuerdo Marco de Cooperación Interregional de CE-MERCOSUR” en 1995 Unión Europea intenta entablar unas relaciones comerciales mutuas más estrechas y alcanzar un acuerdo asociativo entre UE y MERCOSUR que llevaría a la creación de una zona de libre comercio entre ambas partes. Por desgracia, durante las negociaciones iban surgiendo muchos problemas que demostraron cuanto cuesta llegar a un acuerdo asociativo y que difícil es para las dos partes renunciar algunas de sus prioridades o reivindicaciones comerciales.

Después de la reunión UE – LAC en 1999 en Rio de Janeiro las mutuas negociaciones se intensificaron, pero fueron suspendidas en 2004, después del fracaso

de una propuesta que fue rechazada por ambas partes. En ella, Unión Europea pretendía establecer unas fases para la liberalización del mercado de los productos agrícolas que durarían hasta diez años. Esto es inaceptable para los miembros del MERCOSUR, dado que el comercio con los productos agrícolas es el sector clave en las exportaciones a los estados miembros de Unión Europea. Las negociaciones se reanudaron en 2005, sin embargo, desde entonces no se progresó en ellas, ni se experimentó ninguna mejora. Ambas partes evalúan positivamente el nivel de las relaciones mutuas que fueron establecidas a través del “Acuerdo Marco de Cooperación Interregional de CE-MERCOSUR” en 1995 y confirman la intención de seguir colaborando sobre la base de los objetivos que fueron determinados en este acuerdo.

Desde punto de vista del comercio mutuo, Brasil es el socio más importante de Unión Europea (su participación en los intercambios comerciales entre MERCOSUR y UE es del 75 %, la de Argentina se acerca al 20 %). Paraguay y Uruguay son los socios comerciales marginales en comparación con Brasil y Argentina. Desde punto de vista de la estructura territorial del comercio, los socios más importantes para los estados del MERCOSUR son Alemania, Italia, Francia, Países Bajos y España. Los países de UE exportan al MERCOSUR sobre todo los productos industriales e importan desde allí los productos agrícolas y materias primas. UE es el segundo socio más importante del MERCOSUR después de EE. UU. y MERCOSUR representa para UE el socio más grande de todos los países latinoamericanos.

Tras haber estudiado todas las negociaciones podemos llegar a la siguiente conclusión: el obstáculo más grande para la realización de un acuerdo asociativo es la falta de voluntad para liberalizar el sector agrícola y renunciar la política agrícola subvencional de parte de UE, igual que su postura en contra de una progresiva eliminación de cuotas que fueron implantadas para la importación de los productos agrícolas de MERCOSUR. MERCOSUR tampoco quiere renunciar sus prioridades y liberalizar del todo el flujo comercial y de servicios con UE, puesto que el sector agrícola es el sector más importante para MERCOSUR.

Supongo que ni la reunión EU – LAC, planeada para abril de 2010 en España, no va a traer ningún progreso en las negociaciones entre ambas partes, porque UE, afectada por la crisis económica, evidentemente no tendrá ganas de hacer ninguna concesión

en cuanto a su política agrícola. Me temo que UE hasta puede tener intención de introducir unas medidas proteccionistas que paralizarían aún más su mutuo intercambio comercial. MERCOSUR se da cuenta de su considerable potencial económico y político y por eso podría fijar su atención en los mercados asiáticos. Su intercambio comercial con esta región está creciendo de una manera bastante significativa en los últimos años y así podría limitar la cooperación comercial con UE. Creo que una reducción en las relaciones comerciales sería un fracaso para UE, ya que UE es su mayor inversionista y dentro del marco del Documento Estratégico Regional MERCOSUR 2007 – 2013 se fijó un objetivo de dirigir sus actividades y finanzas hacia la conclusión de un acuerdo asociativo. Para eso ha reservado el 70 % de su presupuesto (de 50 mil millones) destinado a MERCOSUR.

GLOSÁŘ

	Association Agreement	Acuerdo Asociativo	Asociační dohoda
ACP Group	African, Caribbean and Pacific Group of States	Estados de África, del Caribe y del Pacífico	Skupina afrických, karibských a tichomořských zemí
GPA/ACP	Agreement on Government Procurement	Acuerdo sobre Contratación Pública	Dohoda o vládních zakázkách
	Agreement on Trade in Civil Aircraft	Acuerdo sobre el Comercio de Aeronaves Civiles	Dohoda o civilním letectví
ASEAN	Association of Southeast Asian Nations	Asociación de Naciones del Sudeste Asiático	Sdružení zemí jihovýchodní Asie
ASEM	Asia-Europe Meeting	Reunión Asia-Europea	Setkání Asie-Evropa
BNC	Biregional Negotiations Committee	Comité de Negociaciones Biregional	Dvoustranná vyjednávací komise
CCP	Common Commercial Policy	Política Comercial Común	Společná obchodní politika
CET	Common external tariff	Arancel externo común	Společný celní sazebník
CFSP	Common Foreign and Security Policy	Política exterior y de Seguridad Común	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
DDA	Doha Development Agenda	Programa de Doha para el desarrollo	Rozvojový program z Dohá
DSB	Dispute Settlement Body	Órgano de Solución de Diferencias	Orgán pro řešení sporů
EBA	Everything But Arms	Todo excepto armas	Vše kromě zbraní
EC/CE	European Community	Comunidad Europea	Evropské společenství
ECSC/CECA	European Coal and Steel Community	Comunidad Europea del Carbón y del Acero	Evropské společenství uhlí a oceli
EEA/EEE	European Economic Area	Espacio Económico Europeo	Evropský hospodářský prostor
EEC/CEE	European Economic Community	Comunidad Económica Europea	Evropské hospodářské společenství

EFTA/AELC	European Free Trade Association	Asociación Europea de Libre Comercio	Evropské sdružení volného obchodu
EUROATOM	European Atomic Energy Community	Comunidad Europea de la Energía Atómica	Evropské společenství atomové energie
	Free movement of goods	Libre movimiento de mercancías	Volný pohyb zboží
	Free trade zone	Zona de librecambio	Zóna volného obchodu
FOREM	Mercosur Structural Convergence Fund	Fondo para la Convergencia Estructural del Mercosur	Fond strukturální konvergence a insitucionálního posilování Mercosuru
FTAA/ALCA	Free Trade Area of the Americas	Área de Libre Comercio de las Américas	Panamerická zóna volného obchodu
GATS/AGCS	General Agreement on Trade in Services	Acuerdo General sobre el Comercio de Servicios	Všeobecná dohoda o obchodu službami
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade	Acuerdo General sobre Aranceles Aduaneros y Comercio	Všeobecná dohoda o clech a obchodu
GSP/SGP	General System of Preference	Sistema General de Preferencias	Všeobecný systém preferencí
	Interregional Framework Cooperation Agreement	Acuerdo marco interregional de cooperación	Rámcová dohoda o meziregionální spolupráci
LAC	Latin America and the Carribean	América Latina y Caribe	Země Latinské Ameriky a Karibiku
MERCOSUR	Common Market of the South	Mercado Común del Sur	Společný trh Jihu
MFA/AMF	Multifibre Agreement	Acuerdo Multifibras	Ujednání o mezinárodním obchodu textilem
MFN/NMF	Most Favoured Nation	Nación más favorecida	Doložka nejvyšších výhod
NAFTA/TLCAN	North American Free Trade Agreement	Tratado de Libre Comercio de América del Norte	Severoamerická dohoda o volném obchodu

NTA	New Transatlantic Agenda	Nueva Agenda Transatlántica	Nový transatlantický program
NTB	Nontariff barrier	Obstáculos no arancelarios	Netarifní překážky obchodu
OCT	Overseas Countries and Territories	Territorio Marítimo	Zámořské země a území
PCA/ACC	Partnership and Co-operation Agreement	Acuerdos de colaboración y de cooperación	Dohoda o partnerství a spolupráci
SSG	Special Safeguard	Salvaguardia especial	Zvláštní ochranné opatření
	Tariff barriers	Obstáculos arancelarios	Tarifní překážky
	Tariff union	Unión aduanera	Celní unie
TPRM/MEPC	Trade Policy Review Mechanism	Mecanismo de Examen de las Políticas Comerciales	Mechanismus prověrek obchodní politiky
TRIPS/ADPIC	Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights	Acuerdo sobre los aspectos de los derechos de propiedad intelectual relacionados con el comercio	Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví
	Uruguay Round	Ronda Uruguay	Uruguayské kolo
WTO/OMC	World Trade Organization	Organización Mundial del Comercio	Světová obchodní organizace

Literatura

Knihy:

- [1] BENEŠ, V; DUBSKÝ, Z. *Problémy mezinárodní politiky očima mladých badatelů. Mercosur: na cestě od rivality k regionální integraci*. Praha: VŠE, 2006, ISBN 80-245-1122-3.
- [2] CIHELKOVÁ, E. *Vnější ekonomické vztahy Evropské unie*. Praha: C.H. Beck, 2003, ISBN 80-7179-804-5.
- [3] DESSE, R.-P.; DUPUY, H. *Mercosur: vers la „grande Amérique latine“?*. Editions Ellipses, 2005.
- [4] DVOŘÁK, P. *Základy mezinárodní obchodní politiky*. VŠE, Fakulta mezinárodních vztahů, 2001, ISBN 80-7079-658-8.
- [5] CHALUPA, J. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*. Nakladatelství Lidové noviny, 1999, ISBN 80-7106-323-1.
- [6] JAGUARIBE, H.; VASCONCELOS, Á. *Mercosul and the New World Order*. Frank Cass, ISBN 07146-8338-8.
- [7] LIPKOVÁ, L. a kol.: *Svetové hospodárstvo*. Doplněné vydání. Bratislava, Sprint vřra, 2000, ISBN 80-88848-35-0.
- [8] LUKÁŠ, Z.; PETŘÍČEK, V. *Aktuální otázky mezinárodního obchodu*. VŠE, Fakulta mezinárodních vztahů, 2003, ISBN 80-245-0541-X.
- [9] ROZEHNALOVÁ, N.; TÝČ, V. *Vnější obchodní vztahy Evropské unie*. Masarykova univerzita v Brně, 2006, ISBN 80-210-4073-4.
- [10] ŠTĚRBOVÁ, L. *Aktuální otázky vývoje světové obchodní organizace*. VŠE, Fakulta mezinárodních vztahů, 2001, ISBN 80-245-0210-0.
- [11] TICHÝ, L. a kol.: *Evropské právo*. Praha: C.H. Beck, 2004, ISBN 80-7179-449-X.
- [12] TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro economy*. Linde Praha, a.s., 2004, ISBN 80-7201-478-1.
- [13] KOLEKTIV AUTORŮ. *Mercosur : Regional Integration*. Riordan Roett. -- 1st ed. -- Boulder : Rienner, 1998, ISBN 1-55587-838-5.
- [14] *Mercosur Une voie différente de l'Union européenne*. Revue du Centre nationale de la Recherche scientifique, 2005, ISBN 0769-3362.

- [15] Exportér – Magazín Hospodářských novin. *EU a Latinská Amerika: obchod, chudoba a klimatické změny.; Brazílie – nažhavený motor Latinské Ameriky*. 5.5.2008.
- [16] Mezinárodní politika – Vztahy a problémy. *Asociační dohoda EU – MERCOSUR*. Autor: Miroslav Suja. 12/2004.

Internetové zdroje:

- [17] Portál *Centro Latinoamericano para las Relaciones con Europa*. [on-line].
<http://www.celare.org/>
- [18] Portál *Red Mercosur de Investigaciones Económicas*. [on-line].
<http://www.redmercosur.org/>
- [19] Portál europa.eu. *European Economy – Five years of an enlarged EU*. [on-line].
http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication14078_en.pdf
- [20] Portál europa.eu. *The EU's relations with MERCOSUR*. [on-line].
http://ec.europa.eu/external_relations/mercosur/index_en.htm
- [21] Portál europa.eu. *Bilateral trade relations with MERCOSUR*. [on-line].
http://ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/regions/mercosur/index_en.htm
- [22] Portál Europa.EUR-Lex.. *Interregional Framework Cooperation Agreement between the European Community and the Southern Common Market 1995*. [on-line].
[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21996A0319\(02\):ES:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21996A0319(02):ES:HTML)
- [23] Portál europa.eu. *Trade statistics EU-MERCOSUR*. [on-line].
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111832.xls
- [24] MERCOSUR, portal oficial. [on-line].
<http://www.mercosur.int/msweb/>
- [25] MERCOSUR, portal oficial. *Tratado de Asunción*. [on-line].
<http://www.mercosur.int/msweb/porta%20intermediario/es/index.htm>
- [26] MERCOSUR, portal oficial. *Protocolo de Ouro Preto*. [on-line].
<http://www.mercosur.int/msweb/porta%20intermediario/es/index.htm>

- [27] MERCOSUR, portal oficial. *Protocolo de Olivos*. [on-line].
<http://www.mercosur.int/msweb/porta1%20intermediario/es/index.htm>
- [28] MERCOSUR, portal oficial. *Adhesión de Venezuela*. [on-line].
<http://www.mercosur.int/msweb/porta1%20intermediario/es/index.htm>
- [29] Portál europa.eu. *MERCOSUR Regional Strategy Paper 2002-2006*. [on-line].
http://ec.europa.eu/external_relations/mercosur/rsp/index.htm
- [30] Portál europa.eu. *MERCOSUR Regional Strategy Paper 2007-2013*. [on-line].
http://ec.europa.eu/external_relations/mercosur/rsp/07_13_en.pdf
- [31] World Trade Organization. [on-line].
<http://www.wto.org/>
- [32] World Trade Organization. *Trade profiles – Statistic database*. [on-line].
<http://stat.wto.org/CountryProfile/WSDBCcountryPFView.aspx?Language=E&Country=AR,BR,PY,UY>
- [33] Red Académica Uruguay. *MERCOSUR*. [on-line].
<http://www.rau.edu.uy/mercosur/>
- [34] EUROSTAT – External Trade. *Statistics in focus 32/2008. EU-27 trade with MERCOSUR countries 2006*. [on-line].
http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-08-032/EN/KS-SF-08-032-EN.PDF
- [35] Portál europa.eu. *External relations with Argentina*. [on-line].
http://ec.europa.eu/external_relations/argentina/index_en.htm
- [36] Portál europa.eu. *External relations with Brasil*. [on-line].
http://ec.europa.eu/external_relations/brazil/index_en.htm
- [37] Portál europa.eu. *External relations with Paraguay*. [on-line].
http://ec.europa.eu/external_relations/paraguay/index_en.htm
- [38] Portál europa.eu. *External relations with Uruguay*. [on-line].
http://ec.europa.eu/external_relations/uruguay/index_en.htm
- [39] Portál europa.eu. *Joint Communiqué 02/09/2005- MERCOSUR-EU negotiators meeting at ministerial level*. [on-line].
http://ec.europa.eu/external_relations/mercosur/docs/joint_communique_020905_en.pdf

- [40] Portál Rady Evropské unie. *EU-Latin America relations*. [on-line].
<http://ue.eu.int/showPage.aspx?id=401&lang=cs>
- [41] Portál Rady Evropské unie. *Joint declaration 17/05/2008 MERCOSUR-EU Troika Summit*. [on-line].
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/er/100459.pdf
- [42] Portál Latin American Network Information Center. [on-line].
<http://www1.lanic.utexas.edu/>
- [43] Portál WTO, Trade Policy Review: Argentina. [on-line].
http://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/tp277_e.htm
- [44] Portál UNCTAD – United Nations Conference on Trade and Development. [on-line].
http://www.unctad.org/en/docs/tdxibpd11_en.pdf
- [45] Společná obchodní politika Evropské unie. Právní rámec obchodování členských států Evropské unie s třetími zeměmi. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky. 02/2005 [on-line].
http://www.businessinfo.cz/files/2005/061123_prirucka_MPO.pdf
- [46] Portál Asociace pro mezinárodní otázky. *Nadějný rok pro hospodářství Latinské Ameriky*. 2.2.2004. [on-line].
<http://www.amo.cz/publikace/nadejny-rok-pro-hospodarstvi-latinske-ameriky.html>
- [47] BBC News. *Profile: Mercosur - Common Market of the South*. 18.9.2008 [on-line].
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/5195834.stm>
- [48] Bilaterals.org. *EU – MERCOSUR*. [on-line].
http://www.bilaterals.org/rubrique.php3?id_rubrique=24
- [49] SICE - Foreign Trade Information System. Joint Communiqué. *Second meeting of Heads of State and of Government of the European Union and of Mercosur*. 17.5.2002. [on-line].
http://www.sice.oas.org/TPD/MER_EU/negotiations/Madrid2002_e.pdf
- [50] SICE - Foreign Trade Information System. *Fifth meeting of the European Union – Mercosur Biregional Negotiations Committee*. 2-6.6.2001. [on-line].
http://www.sice.oas.org/TPD/MER_EU/negotiations/CNB_5_e.pdf
- [51] The World Factbook. [on-line].
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uy.html>

- [52] Evropský statistický úřad Eurostat. [on-line].
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- [53] EUROPA – Portál Evropské unie. [on-line].
http://europa.eu/index_cs.htm
- [54] Euroskop – Portál Evropské unie. [on-line].
<http://www.euroskop.cz/>
- [55] Ministerstvo průmyslu a obchodu. [on-line].
<http://www.mpo.cz/>
- [56] Právo Evropské unie, Sagit. [on-line].
<http://www.sagit.cz/pages/lexikonhesla.asp?cd=156&typ=r>
- [57] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [on-line].
<http://www.mzv.cz/jnp/cz/index.html>
- [58] The Secretariat of the African, Caribbean and Pacific Group of States. [on-line].
<http://www.acpsec.org/>
- [59] NAFTA Secretariat. [on-line].
<http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx>

PŘÍLOHY

Hlavní importní obchodní partneri EU v roce 2007

Hlavní exportní obchodní partneri EU v roce 2007

	Partneři	Miliard euro	%	Partneři	Miliard euro	%
1	Čína	231 516	16,2	USA	261 463	21,1
2	USA	181 104	12,7	Švýcarsko	92 787	7,5
3	Rusko	143 880	10,1	Rusko	89 100	7,2
4	Japonsko	78 104	5,5	Čína	71 757	5,8
5	Norsko	76 841	5,4	Turecko	52 641	4,2
6	Švýcarsko	76 700	5,4	Japonsko	43 747	3,5
7	Turecko	46 867	3,3	Norsko	43 207	3,5
8	Korea	39 611	2,8	Indie	29 481	2,4
9	Brazílie	32 661	2,3	Spoj. Arabské Emiráty	26 878	2,2
10	Líbie	27 323	1,9	Kanada	25 893	2,1
11	Indie	26 262	1,8	Korea	24 785	2
12	Taiwan	26 007	1,8	Austrálie	22 709	1,8
13	Kanada	23 285	1,6	Ukrajina	22 368	1,8
14	Alžírsko	21 173	1,5	Brazílie	21 279	1,7
15	Jižní Afrika	20 868	1,5	Mexiko	20 927	1,7
16	Singapour	18 323	1,3	Hong Kong	20 886	1,7
17	Saudská Arábie	18 236	1,3	Singapour	20 647	1,7
18	Malajsie	18 014	1,3	Jižní Afrika	20 511	1,7
19	Thailand	16 600	1,2	Saudská Arábie	20 086	1,6
20	WA_AO	15 832	1,1	WA_AO	18 423	1,5
	MERCOSUR	47 841	3,4	MERCOSUR	32 121	2,6

Zdroj: EUROSTAT DG TRADE, 10.9.2008

**Hlavní obchodní partneři EU
v roce 2007**

	Partneři	Miliard euro	%
1	USA	442 567	16,6
2	Čína	303 273	11,4
3	Rusko	232 980	8,7
4	Švýcarsko	169 487	6,4
5	Japonsko	121 861	4,6
6	Norsko	120 048	4,5
7	Turecko	99 509	3,7
8	Korea	64 396	2,4
9	Indie	55 743	2,1
10	Brazílie	53 940	2
11	Kanada	49 178	1,8
12	Jižní Afrika	41 378	1,6
13	Taiwan	39 331	1,5
14	Singapour	38 969	1,5
15	Saudská Arábie	38 321	1,4
16	Ukrajina	34 760	1,3
17	Austrálie	34 378	1,3
18	WA_AO	34 255	1,3
19	Mexiko	32 855	1,2
20	Spoj. Arabské Emiráty	32 562	1,2
	MERCOSUR	79 962	3

Zdroj: EUROSTAT DG TRADE, 10.9.2008

**Import zemědělských výrobků do EU
v roce 2005**

Partner	Miliard euro	% Extra-EU	% Mercosur
Extra-EU	63 818	100%	
Mercosur	14 013	22%	100%
Brazílie	9 017	14%	64%
Argentina	4 476	7%	32%
Uruguay	292	0%	2%
Paraguay	228	0%	2%

Zdroj: COMEXT